

Sport in beeld

Gronings sportbeleid weer in vorm

September 2004

Inhoud

1. Inleiding: strategie bepalen.....	3
<i>Inhoud</i>	3
2. Wat willen we bereiken?	4
3. Wat is er aan de hand?.....	5
<i>Algemeen</i>	5
<i>Exploitatietekort WSR</i>	5
<i>De sportvelden</i>	6
<i>De gymlokalen en sporthallen</i>	6
<i>De zwembaden</i>	7
<i>Sportcentrum Karding</i> e.....	8
<i>De overige accommodaties</i>	8
<i>Perspectief bij ongewijzigd beleid - pappen en nathouden</i>	9
4. Sportstimulering	10
5. De maatregelen.....	11
<i>Het financiële probleem</i>	11
<i>Oplossingen</i>	12
6. Samengevat	16
7. De vervolgstappen.....	17
<i>Hoe gaan we dit doen?</i>	17
<i>Overleg met sporters</i>	17
<i>Draagvlak voor nieuw accommodatiebeleid</i>	17
Bijlagen:.....	19

1. Inleiding: strategie bepalen

Fit blijven, vinden Nederlanders belangrijker dan ooit. In vorm komen of blijven is een breed gevoelde behoefte. Wij vinden het belangrijk dat het sportbeleid van de gemeente Groningen en de gemeentelijke sportaccommodaties Groningers uitnodigen om te sporten. De gemeente moet de voorwaarden scheppen voor Groningers om te bewegen. Sportbeleid en sportaccommodaties moeten dus zelf ook 'in vorm' zijn. Dat zijn ze nu niet.

Deels komt dat doordat de geboden voorzieningen niet aansluiten bij de behoeften van sporters. Deels doordat de sportsector al jarenlang hogere kosten heeft dan zijn begroot. En deels doordat bij incidentele aanleg of uitbreiding van accommodaties nooit op een planmatige manier is gereserveerd voor onderhoud en vervangingsinvesteringen. De problemen zijn niet van gisteren op vandaag ontstaan, maar ze veroorzaken inmiddels wel veel onrust. Bij ongewijzigd beleid zullen we de toenemende vraag (die voortkomt uit de groeiende behoefte om in vorm te komen of blijven) moeten beantwoorden met een steeds schraler en dus steeds minder toereikend aanbod.

Dit is een strategisch document: het beschrijft de hoofdkeuzes die wij noodzakelijk vinden om de sportsector op termijn weer gezond te krijgen. In deze nota leggen we uit waardoor de problemen in de sportsector worden veroorzaakt en wat er aan is te doen. Dat staat niet op zichzelf. Het bouwt voort op de strategische visie en richting die in *In naam van de sport. Sportvisie 2015* (2002), de *Richtingennotitie sportbeleid* (voorjaar 2003) en de nota *Sportaccommodaties* (voorjaar 2004) werden omschreven. Na de laatstgenoemde nota is met man en macht gewerkt aan het analyseren van een complexe situatie:

Een taskforce boog zich over de financiële problemen bij de Werkmaatschappij Sport en Recreatie (WSR).¹

In samenwerking met ingenieursbureau *Oranjewoud* zijn meerjarenonderhoudsplanningen opgesteld

In samenwerking met BMC Sport & Leisure is het rapport *Getting into shape* opgesteld.

Na de hoorzitting in april 2004 is een 'communicatieplan Sport' opgesteld en in werking gezet.

Op basis van deze inspanningen kunnen we hier beschrijven hoe de grootste actuele knelpunten verbonden kunnen worden met nieuwe kansen en mogelijkheden. We stellen een ingrijpende aanpak voor die leidt tot een verbeterd aanbod van accommodaties én activiteiten. Deze aanpak past grotendeels binnen de beschikbare middelen, maar vergt van iedereen het besef dat we samen moeten zorgen voor verbetering: gemeente én sporters.

Inhoud

In het volgende hoofdstuk beschrijven we – bondig, want het is in eerdere nota's al uitvoerig opgeschreven – wat we met sportbeleid willen bereiken. Hoofdstuk 3 bevat de diagnose: hoe hangt de vlag er op dit moment bij? Het vierde hoofdstuk beschrijft de therapie: wat is de meest kansrijke benadering van de huidige problemen? Hoofdstuk 5 werkt het proces verder uit.

We hebben geprobeerd de hoofdtekst van deze nota leesbaar en dus beknopt te houden. Maar – hoewel nog lang niet alles zeker is – we zijn in de voorbereiding bepaald niet over één nacht ijs gegaan. Dat rechtvaardigt een flinke hoeveelheid bijlagen, die de informatie bevatten waarop onze analyse en aanpak zijn gebaseerd. Uitwerking volgt na instemming met deze analyse en aanpak en in overleg met sporters.

¹ De opdrachtformulering van deze taskforce en het rapport van Deloitte accountants dat hieraan vooraf ging, zijn in april 2004 ter informatie aan de raad gestuurd.

2. Wat willen we bereiken?

De gemeente Groningen heeft de ambitie een gezonde stad te zijn, een stad die bruist op cultureel en sportief gebied. Een adequate en aantrekkelijke sportinfrastructuur is dan ook belangrijk bij het realiseren van de hoofddoelen van ons beleid, zoals we die onder andere in de stadsvisie hebben geformuleerd.² Deze basale sportinfrastructuur moet op orde zijn, om mensen ruimte te bieden voor sport en hen aan te moedigen om in beweging te komen.

Wij formuleren als uitgangspunt dat Groningse sportvoorzieningen aansluiten bij de behoefte in de stad. Met goede sportaccommodaties bieden we ruimte die sportverenigingen, sportorganisaties en individuele sporters nodig hebben om in beweging te blijven. Daarmee formuleren we voor onszelf ook de uitdaging om met de accommodaties die we aanbieden, zo goed mogelijk in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen.

Onder ‘goede accommodaties’ verstaan we accommodaties die schoon, heel en veilig zijn en betaalbaar voor wie er gebruik van maakt. Ze zijn onlosmakelijk verbonden met ons sportstimuleringsprogramma, waarmee we de sport en de gezonde effecten ervan willen versterken.³ Betaalbare accommodaties én activiteiten dagen de Groningers maximaal uit om te sporten en een gezonde leefstijl te ontwikkelen.

De maatregelen in deze nota stippelen de route uit naar dit doel. Deze weg zullen we gezamenlijk moeten bewandelen: we snijden in de kosten van het gemeentelijk apparaat en investeren in de kwaliteit van sportaccommodaties. Tegelijkertijd onderzoeken we waar ruimte is om gebruik van accommodaties te herschikken en zo de gebruiksintensiteit te verbeteren. Gericht investeren gaat niet samen met verspilling. Dat maakt het wenselijk gymlokalen, sportvelden en zwemwater af te stoten. Een beperkte tariefsverhoging moet onderdeel uitmaken van de maatregelen. Tenslotte wordt onderzocht of sportcentrum Kardinge een stedelijke basisvoorziening voor schaatsen en zwemmen blijft, of dat in samenwerking met particulier initiatief een multifunctioneel sport- en vrijetijdscentrum haalbaar is, dat aansluit bij de vraag van de sportconsument.

² Zie ook de Stadsvisie, doelen 7 en 8.

³ Zie bijlagen.

3. Wat is er aan de hand?

Algemeen⁴

De gemeente Groningen heeft een indrukwekkende traditie op het gebied van sport en sportieve voorzieningen. De jongste stad van Nederland telt veel actieve sporters. De stad investeert in faciliteiten. Jarenlang heeft de gemeente veel geld gestoken in het aanleggen en beheren van sportaccommodaties. Hoewel iedere benchmark zijn beperkingen en vervuilde cijfers kent, stonden we in 2003 volgens het blad *Sport, Bestuur & Management* landelijk op de eerste plaats in een ranglijst van grote gemeenten (> 150.000 inwoners) en hun uitgaven voor sport.⁵

Geld voor de sport	
Als stad geven we in 2004 € 11.205.000 uit aan sport. Dit bedrag is het (negatieve) verschil tussen de inkomsten en de uitgaven:	
Sportaccommodaties	
€ 10.149.000	
Overige (Subsidies, sportondersteuning, etc.)	€ 1.056.000
(Begroting OCSW 2004 (p.65-67) - € 247.000 voor welzijns-/multifunctionele accommodaties + toekenning nieuw beleid)	

In de loop der jaren hebben we een indrukwekkend arsenaal aan sportaccommodaties aangelegd, maar er zijn enkele ernstige zwakke plekken. Daardoor kost het ook veel geld om in stand te houden wat in het verleden is opgebouwd. Een deel van de accommodaties is aangelegd of uitgebreid met incidentele middelen. Voor afschrijvingen om vervangingsinvesteringen te kunnen doen, was daarbij geen ruimte. En er is zeker geen budget voor geraamd om de ontwikkelingen in de vraag te volgen en accommodaties aantrekkelijk te houden voor de gebruikers.

De gevolgen daarvan worden steeds meer zichtbaar. Accommodaties sluiten gebrekkig aan bij de vraag en zorgen voor de nodige onvrede. Op dit moment zijn de accommodaties en het aanbod nauwelijks multifunctioneel, flexibel of onderscheidend.⁶ Zo is sporthal De Wijert onvoldoende ingericht op de wensen van de korfballers en hebben sommige gymnastiekverenigingen wachtlijsten omdat voor hen maar een beperkt aantal accommodaties geschikt is.

Exploitatietekort WSR

De sportaccommodaties in Groningen worden geëxploiteerd door de Werkmaatschappij Sport en Recreatie (WSR) van de dienst OCSW. Deze begroting van de werkmaatschappij staat al jaren onder druk. Inmiddels is er sprake van een structureel tekort van 1.700.000 euro. Ruim de helft van het WSR-tekort wordt veroorzaakt door sportcentrum Karding (900.000 euro). Het WSR-tekort is één van de grootste veroorzakers van het tekort van de dienst OCSW. In het verleden konden tekorten nog wel incidenteel binnen de rekening van de dienst OCSW worden opgelost. De laatste jaren lukt dat al niet meer. Het tekort is grotendeels te wijten aan teruglopende bezoekersaantallen, stijging van uitvoeringskosten en het gegroeide tarievenstelsel. De teruglopende bezoekersaantallen en daarmee samenhangende inkomsten doen zich het sterkst gevoelen bij Karding. De stijging van de uitvoeringskosten zijn in belangrijke mate beïnvloed door wettelijke regelingen, zoals de vergoeding voor inleenkrachten en veiligheidsvoorschriften.

⁴ Voor een uitgebreid overzicht van knelpunten bij sportaccommodaties verwijzen we naar de nota *Sportaccommodaties* (mei 2004) en de bijlagen bij het rapport 'Getting into shape'. *Visieontwikkeling sportaccommodaties Gemeente Groningen* (BMC-Sport & Leisure, augustus 2004).

⁵ *Sport, Bestuur en Management* februari 2003. Een analyse van het Centraal Bureau voor de Statistiek uit 2002 liet zien dat Groningen, in de categorie "gemeenten met 150.000 - 250.000 inwoners" 59 euro uitgeeft aan sport, waar het Nederlands gemiddelde 45 euro per inwoner bedraagt.

⁶ 'Getting into shape', p. 18.

De tariefsstructuur voor het gebruik van accommodaties kent een aantal in de loop der tijd ingeslopen tekortkomingen. Kostendekkendheid, gebrek aan uniformiteit, een overvloed aan bijzondere arrangementen en daardoor vatbaarheid voor misrekeningen zijn enkele. Deze geringe kostendekkendheid van tarieven is maar ten dele het gevolg van bewuste beleidskeuzen, bijvoorbeeld om de toegankelijkheid te vergroten. Ook ligt het tarief voor schoolzwemmen, betaald door het beleidscluster Onderwijs, beneden de kostprijs, waardoor de WSR impliciet het onderwijsgebruik meefinanciert. Door bijzondere arrangementen is uniformiteit en éénduidigheid in tariefsstelling voor het gebruik van accommodaties ver te zoeken. Korting op de huur bij jeugdgebruik (de zogenaamde jeugdkortingsregeling) en uurvergoedingen door gebruikers van sportvelden worden verrekend op basis van de eigen opgaven. Kortom: er is sprake van een veelvoud aan lastig controleerbare systemen die vatbaar zijn voor misrekeningen.

De sportvelden

Huidige situatie

Groningen beschikt over 20 sportparken, met in totaal ruim 100 sportvelden. Daarvan zijn 56 *wedstrijdvelden* voor het voetbal, iets meer dan op basis van een raming van de KNVB in theorie nodig zou zijn (nl.51). De exploitatie van deze velden is, net als elders in het land, zeer kostbaar: de opbrengsten staan in schril contrast met de kosten. Verenigingen die de velden benutten, ontvangen per week op basis van gerealiseerde uren een factuur. Dit brengt veel werk met zich mee. Prijsaanpassingen hebben ertoe geleid dat verenigingen ten opzichte van een paar jaar geleden op een eerder moment stoppen met het seizoen, c.q. het huren van accommodaties. De kosten blijven, maar van noodzakelijke meeropbrengst komt niets terecht. Cijfers over de kwaliteit van de gemeentelijke velden in relatie tot velden bij andere gemeenten laten zien, dat de kwaliteit van de sportvelden van de gemeente Groningen iets onder het gemiddelde ligt. Er zijn sportparken waar maar enkele verenigingen spelen, en dan nog vooral in het weekend. Waar velden in sommige sportparken dus relatief veel en vaak worden bespeeld, kennen andere sportparken een beperkt gebruik.

Oorzaken

Gemiddeld dekken de opbrengsten in de sportparken 21% van de kosten (excl kapitaallasten en overhead). De beschikbare capaciteit is bovendien in daadwerkelijk gebruik niet evenwichtig verdeeld over de parken. Een deel van de velden heeft daardoor sterk te lijden onder overbespeling. Met name is dit het geval op de grotere parken, zoals ook in de nota *Sportaccommodaties* is aangegeven. Tijdgebrek voor natuurlijk herstel én achterblijvende onderhoudsmiddelen maken de negatieve spiraal compleet. Het aantal teams binnen sommige voetbalverenigingen is de laatste jaren toegenomen. Deze groei heeft geleid tot overbespeling. Bovendien maken niet alleen de verenigingen, maar ook het onderwijs gebruik van de velden. Natuurlijk zijn de trainingsvelden van mindere kwaliteit dan wedstrijdvelden: op deze oefenvelden wordt soms bijna iedere dag van de week, onder alle weersomstandigheden getraind.

De gymlokalen en sporthallen

Huidige situatie

We hebben in de stad veel gymlokalen en sporthallen. Onafhankelijk onderzoek bevestigt die constatering. Over het algemeen zien we dat ze relatief weinig worden gebruikt. Het dekkingspercentage van de gymnastieklokalen ligt lager dan kengetallen over haalbare niveau's.⁷ Er zijn natuurlijk beter bezette zalen en hallen, en de tijden waarop ze leegstaan verschillen. Omdat deze accommodaties echter gezamenlijk worden beheerd en geëxploiteerd, zijn de verhuuropbrengsten over het totaal beperkt, terwijl de exploitatielasten hoog zijn. Met name het recreatieve gebruik door sportverenigingen is beperkt. Het merendeel van deze sportaccommodaties bevindt zich dan ook in een negatieve spiraal. Er zijn veel klachten over schoonmaak (vooral bij de gymlokalen), onderhoud en inrichting. Dat beeld werd bevestigd in de hoorzitting van de raad in april 2004. We worden bovendien steeds vaker met de vraag

⁷ BMC-Rapport 'Getting into shape', p. 9.

geconfronteerd of de realisatie van een topsporthal met een bezoekerscapaciteit van circa 600-800 mensen tot de mogelijkheden behoort.

Oorzaken

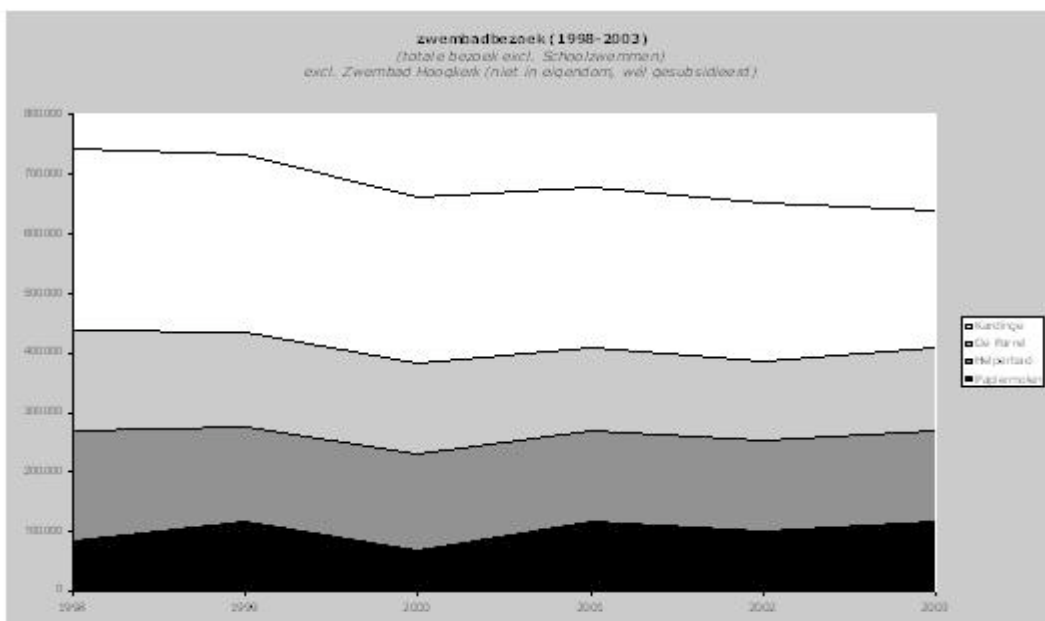
Een groot deel van de gymnastieklokalen is primair aangelegd voor onderwijsgebruik. Hierbij gelden deels normen die uitgaan van de afstand tot scholen, en geen normen voor spreiding van voorzieningen om te voorzien in sportieve behoeften van verenigingen. Vanuit de sector onderwijs is budget beschikbaar voor reguliere exploitatie en het plegen van groot onderhoud. Deze budgetten zijn gerelateerd aan het onderwijsgebruik van accommodaties. Middelen om te investeren in vernieuwing zijn nu beperkt tot de beschikbare middelen voor onderwijsgebruik. Andere middelen ontbreken grotendeels, waardoor de kwaliteit niet meer goed aansluit bij de wensen van de overige, recreatieve gebruikers. De totaal benodigde middelen voor investeringen en groot onderhoud van gymlokalen en sporthallen overstijgen de beschikbare budgetten. Een gevolg hiervan is, dat de veranderende vraag van met name recreatief gebruik niet goed te volgen is. Dit zien we met name bij de sporthallen, waar steeds meer behoefte is aan een inrichting die ook de topsporters bedient.

De zwembaden

Huidige situatie

De bezoekersaantallen van de *overdekte* zwembaden zijn in periode 1998-2003 gedaald met 138.200 (zie grafiek). Daarbij valt op dat de bezoekersaantallen van het Helperbad en de Parrel zich vanaf 2001 stabiliseren en dat die van Kardinge nog verder teruglopen. De inkomsten van de zwembaden dekken de kosten niet, net als bij de overige sportaccommodaties. Bij Kardinge dekken de inkomsten 35% van de kosten, bij De Parrel is dat 43%, bij het Helperbad 38%, de Papiermolen 38% en bij Hoogkerk (excl. subsidie à 65.000 euro) 37%. Ook dit is aan de lage kant: uitgaande van gemeentelijk beheer en exploitatie is een dekkingspercentage haalbaar van rond de 60-80%.⁸ Per bezoeker legt de gemeente op ieder kaartje voor het zwembad tussen de 3,50 euro en 7 euro bij. Conclusie is dat de exploitatieresultaten van de zwembaden in vergelijking met soortgelijke accommodaties slecht zijn.

De staat van onderhoud van het Helperbad is slecht. Ook de ligging midden in een woonwijk wordt vanuit het oogpunt van bereikbaarheid steeds problematischer. Voor de komende jaren wordt ruim 2.000.000 euro begroot voor groot onderhoud. Op basis van de onlangs opgestelde onderhoudsplanningen is dit budget overigens bij lange na niet toereikend.

Oorzaken

De grootste knelpunten vormen de teruglopende bezoekersaantallen (en daarmee inkomsten) en het achterstallig onderhoud. Al enkele jaren zien we bij de meeste zwembaden dalende bezoekersaantallen (zie grafiek). Negatieve uitschieter is het zwembad in Kardinge dat al een aantal jaren een vermindering van het aantal bezoeken kent. Het Helperbad en de Parrel bedienen daarbij vooral verenigingen, respectievelijk 60 en 40%. Gemiddeld brengt een Groninger 4,5 keer per jaar een bezoek aan een zwembad. Dat is iets lager dan elders in het land, waar dit zgn. animocijfer 4,8 bedraagt.

Ook komen veel klachten binnen over de prijsstijgingen voor het recreatief zwemmen. De klachten zijn een indicatie dat de consument het aanbod niet meer vindt aansluiten bij de gevraagde prijs. Conclusie is, dat de exploitatieresultaten van de zwembaden in vergelijking met soortgelijke accommodaties elders slecht zijn. Het zwembad in Kardinge vormt hierop een nog negatievere uitzondering door de gestage vermindering van het aantal bezoekers. De meerdere faciliteiten die Kardinge biedt, kunnen die trend op dit moment niet keren. De oorzaak van het achterstallig onderhoud is het te lage niveau van de structurele budgetten voor groot onderhoud en vervanging van installaties. Slechts beschikbaarstelling van klein-onderhouds-budgetten van daarop gelijkende omvang heeft het mogelijk gemaakt om lange tijd brandjes te blussen.

Sportcentrum Kardinge

Sportcentrum Kardinge kent een groot exploitatietekort. Dit is grotendeels te wijten aan de dramatische terugloop van het aantal bezoekers (13% in 2003). Bij de start van het sportcentrum is ook begrotingstechnisch rekening gehouden met ca. 800.000 bezoekers per jaar. In 1997 bleek al dat de bezoekersaantallen zó ver waren teruggelopen (tot 600.000), dat een financiële ingreep noodzakelijk was.⁹ Sinds 1998 zijn de bezoekersaantallen tegen de verwachting in nóg verder teruggelopen. In 2003 was het aantal bezoekers gedaald tot 400.000. Een andere veroorzaker van tekorten is de forse stijging van kosten voor inleenkrachten ten gevolge van wettelijke regelingen zoals de 'flexwet' en voorschriften t.a.v. veiligheid. Op bijna alle onderdelen van het sportcentrum dekken de inkomsten nog niet de helft van de gemaakte kosten. Fitness en aerobics zijn, met een dekkingspercentage van 99%, hierop een uitzondering. Uit een klanttevredenheidsonderzoek dat in het voorjaar van 2004 werd verricht, bleek dat de sfeer, de openingstijden en de klantgerichtheid aandacht verdienen. Mogelijk is Kardinge ook daardoor vooral een wijkvoorziening voor Lewenborg en Beijum, en niet hét sportcentrum voor de gehele stad, waarvan ooit werd uitgegaan.

De overige accommodaties

In de nota *Sportaccommodaties* werden knelpunten bij alle sportaccommodaties in de stad gepresenteerd. We kunnen stellen dat het verhelpen hiervan voortdurende aandacht vraagt én krijgt.

Ondertussen is voor de hockeyers in overleg met GHBS op het afgeschreven kunstgrasveld een zogenaamd semiwaterveld gerealiseerd. Zolang de hockeybond het spelen op natuurgras nog toestaat, is de capaciteit aan hockeyvelden voldoende. Met de roeiers wordt op een geschikte locatie in Meerstad op termijn een nieuwe baan aangelegd. Voor de tennissers hebben we een aantal openbare tennisbanen, waarvan inmiddels twee volledig gerenoveerd zijn. Er zijn middelen beschikbaar gesteld om ook de andere te renoveren. Voor de wielrenners is bij de wielersbaan een aantal veiligheidsvoorzieningen getroffen. Van verhuizing naar sportcentrum Kardinge zal pas sprake zijn wanneer de Zuidtangent (de verbinding tussen de Laan Corpus den Hoorn en de A28) wordt aangelegd. Bij maatregelen voor de atleten op en rond de atletiekbaan wordt steeds rekening gehouden met het feit dat het hier gaat om een accommodatie met een regionale functie. Op dat niveau is de baan in het midden van de jaren 1990 volledig gerenoveerd met zes rondbanen en acht banen voor de sprint. Ook voor de werpers zijn voorzieningen getroffen. De verschillende maatregelen hebben een redelijke trainingsaccommodatie opgeleverd. De schaatsers zijn tenslotte

⁹ Raadsvoorstel 8 december 1997

aangewezen op natuurijs of de ijsbaan in Kardinge. Aangezien de KNSB alle topwedstrijden heeft toegewezen aan Thialf in Heerenveen, worden in Kardinge alleen nationale kampioenschappen of internationale jeugdwedstrijden gehouden. Voor deze evenementen is de accommodatie geschikt.

Perspectief bij ongewijzigd beleid - pappen en nathouden

Als we géén actie ondernemen, betekent dit dat we ons geconfronteerd zien met accommodaties die vies, kapot en onveilig zijn. Voortgaan op dezelfde voet leidt tot een geleidelijke maar zekere afkalving van de sportaccommodaties tot een functioneel én onderhoudsniveau waarop alleen gereageerd kan worden met sluiting op het moment dat accommodaties echt bouwvallig worden óf een vermindering van het gebruik. Dit is geen doemscenario, maar aanstaande realiteit. Een bezoek aan sporthal De Wijert of het Helperbad zal dit bevestigen. We zullen dergelijke accommodaties moeten sluiten, omdat geld voor verbetering ontbreekt. Dit betekent het zekere einde van een groot aantal verenigingen in de stad.

We hebben *BMC Sport & Leisure* gevraagd om samen met ons in beeld te brengen wat het voor de sportaccommodaties in Groningen zou betekenen als we de exploitatie in evenwicht brengen met louter aanvullende bezuinigingen en efficiency-maatregelen. Dat beeld is niet minder somber.¹⁰ Efficiency-maatregelen doorbreken de negatieve spiraal niet en van een kwalitatieve verbetering van de accommodaties is geen sprake. De dienstverlening richting alle gebruikers zal toenemen door de efficiency-maatregelen, maar het aanbod en de uitstraling van accommodaties blijft nagenoeg gelijk. De accommodaties bieden dan nog steeds geen passend antwoord op de vraag van de recreatieve sporter én de topsporter. We zijn nog steeds niet in staat om te voldoen aan wensen van verenigingen (zoals dat nu bij de gymnastiekverenigingen al het geval is) of eisen van sportbonden. De bezoekersaantallen bij de sportaccommodaties (en in het bijzonder bij sportcentrum Kardinge) zullen verder teruglopen. Dekkingspercentages van accommodaties blijven dus onder de maat van wat nodig (én haalbaar) is voor een gezonde begroting. Kortom: sluiting van accommodaties en het nemen van efficiencymaatregelen alleen zijn niet genoeg. Voor de korte termijn geven zij even ‘lucht’, waarna de exploitatietekorten snel weer zullen oplopen naar het huidige niveau.

¹⁰ Zie ook: ‘*Getting into shape*’. *Visieontwikkeling sportaccommodaties Gemeente Groningen* (BMC-Sport & Leisure, augustus 2004) 19 e.v.

4. Sportstimulering

Met goede accommodaties is de infrastructuur van de sport op orde. Maar sportbeleid vergt meer dan accommodaties alleen. Door middel van ons sportstimuleringsprogramma willen we de sport en de gezonde effecten van sport versterken. Samenwerking in de wijk tussen buurt, onderwijs en sportverenigingen staat hierbij centraal.¹¹ We delen het programma op in een basisprogramma (voor de hele stad, maar gericht op de jeugd), een plusprogramma (voor bepaalde wijken en doelgroepen) en een innovatief programma (voor vernieuwende projecten). Het basisprogramma is verbonden aan vensterscholen en vensterwijken. Sommige wijken in de stad vragen extra aandacht omdat er meerdere sociaal-culturele en gezondheidsproblemen spelen. Ten behoeve van de groep 12-18-jarigen versterken we de samenwerking in de deze wijken met een *sportbuurtwerker* en met een gemeentelijke *sportconsulent*. In de plusprojecten is sport geen doel op zich, maar middel om problemen in een wijk of stadsdeel aan te pakken. De plusprojecten richten zich op groepen die vanuit het wijkbeleid worden aangemerkt als specifieke doelgroep. Sport wordt ingezet als we daarvan een hoger maatschappelijk rendement verwachten dan van andere middelen. Innovatieve projecten tenslotte, passen qua doelstelling en doelgroep in het basisprogramma of in een plusproject, maar onderscheiden zich door een vernieuwende werkwijze en aanpak.

Sommige verenigingen vragen om extra ondersteuning of subsidie om een bijdrage aan de samenwerking in de wijk te kunnen leveren. Ondersteuning bieden wij in eerste instantie via sportconsulenten. Het doel van die ondersteuning is de zelfredzaamheid van verenigingen te vergroten, zodat zij een goede samenwerkingspartner kunnen zijn. Verdere versterking van de samenwerking ondersteunen we met project- en waarderingssubsidies aan verenigingen. Door een gedegen sportstimuleringsprogramma kunnen we in aanmerking komen voor rijks gelden die in de vorm van projectsubsidie voor de compensatie van de eerder genoemde jeugdkorting kunnen worden ingezet. De rijks gelden worden via meerjarenregelingen (zoals de Breedtesport-impuls) toegekend.

Tenslotte stimuleren we via een bijdrage aan evenementen als Eurovoetbal en de Vier Mijl van Groningen, onder vooraf opgestelde criteria, de relatie tussen topsport en breedtesport.

¹¹ Zie ook de bijlage waarin dit sportstimuleringsprogramma wordt toegelicht. Het versterken van deze samenwerking komt in aanmerking voor landelijke en Europees (financiële) steun.

5. De maatregelen

Tot nu toe losten we plotselinge problemen veelal op met incidentele meevallers en incidentele maatregelen. Wanneer structurele ondersteuning aan de orde was, moest de inzet teveel gericht worden op bestrijding van problemen, in plaats van oplossing ervan. De omvang van de huidige problemen én de ambitie die wij eerder verwoordden, vragen om een aangepaste strategie, een indringende koerswijziging. Het uitgangspunt moet zijn dat in de exploitatie voldoende middelen beschikbaar moeten zijn om het voorzieningenniveau in stand én bij de tijd te houden. Gegeven de omvang van de huidige problemen zal dat niet in korte tijd lukken. En we kunnen het niet alleen. De te kiezen strategie bestaat uit een breed pakket aan maatregelen, waarbij alle betrokken partijen gezamenlijke inspanning leveren.

In drie richtingen gaan we werken aan samenhangende oplossingen die leiden tot een sluitende WSR-begroting en hoogwaardige, geconcentreerde sportaccommodaties. De inkomsten moeten omhoog, de uitgaven omlaag. Om te beginnen gaan we efficiënter werken, waardoor we een miljoen bezuinigen op apparaatskosten van de WSR. We gaan sportvelden, gymlokalen en zwembaden herschikken en waar mogelijk afstoten, zodat we geld overhouden om te investeren in kwaliteit: kunstgras, sporthallen, nieuw zwembaden. Het concentreren van sportaccommodaties in de wijk en rond de Vensterscholen leidt enerzijds tot efficiënt gebruik en benutting van de accommodaties en anderzijds tot een fysieke ondersteuning van het sportstimuleringsprogramma. Omdat iedere partij zijn steentje bijdraagt aan de oplossingen, ontkomen we tenslotte niet aan een redelijke, geleidelijke verhoging van tarieven.

Naar aanleiding van een rapportage van accountantsbureau Deloitte¹², waarin de financiële problemen van de WSR voor het voetlicht werden gebracht, en de discussie in de gemeenteraad over de accommodatienota, hebben wij een 'Taskforce WSR' ingesteld. Deze ambtelijke taskforce kreeg als opdracht het op orde brengen van de basis en het benoemen van maatregelen om in de toekomst nieuwe problemen te voorkomen. De hier voorgestelde aanpak is gebaseerd op deze maatregelen. De taskforce heeft zich bij het uitvoeren van deze opdracht extern laten ondersteunen door *BMC - Sport & Leisure*.

De onderstaande figuur maakt inzichtelijk hoe de maatregelen en kosten zich tot elkaar verhouden. We lichten de onderdelen vervolgens kort toe.

Het financiële probleem

De WSR

Eerder in deze nota is al aangegeven dat de WSR een exploitatieprobleem heeft van structureel 1,7 miljoen euro. Dat wordt veroorzaakt door de exploitatieverliezen van Kardinge (900.000 euro) en de overige tekorten van de werkmaatschappij. Belangrijke veroorzakers zijn het dalende bezoekersaantal voor Kardinge en de zwembaden, de verplichte extra kosten voor bedrijfshulpverlening en hogere kosten voor inleenkrachten. Daarnaast blijkt op onderdelen de bedrijfsvoering onvoldoende efficiënt.

Groot onderhoud en vervanging

Met externe ondersteuning is een beoordeling uitgevoerd van de staat van onderhoud van alle accommodaties. Op basis van die beoordeling en aan de hand van onderhoudsnormeringen is een tienjarenplan opgesteld voor groot onderhoud en vervanging. De totale gemiddelde jaarlast bedraagt dan ruim 4.400.000 euro. In de begroting van de WSR is aan onderhoudsbudget slecht een budget beschikbaar van gemiddeld een kleine 2.000.000 euro. De netto investeringslast voor onderhoud en noodzakelijke vervangingen bedraagt dus ruim 2.400.000 euro.¹³

¹² Deloitte accountants, *Onderzoek Werkmaatschappij Sport en Recreatie* (8 maart 2004)

¹³ In de bijlagen is een samenvattend overzicht van de ramingen opgenomen.

Oplossingen

Terugloop kapitaallasten

Door de ramingen voor de komende 10 jaar van de jaarlijks noodzakelijke investeringen (incl. de vervangingen), kan rekening worden gehouden met de terugloop kapitaallasten van de bestaande activa. Door afschrijving op de activa ontstaat de reguliere vrijval van de geraamde kapitaallasten, geprognosticeerd op 1.100.000 euro.

De vrijval van 1.100.000 euro wordt als dekking ingezet voor onderhoud en vervangingsinvesteringen

Apparaatskosten WSR

Het betreft de maatregelen die in de volle breedte van de WSR worden getroffen. Centralisatie van ondersteunende afdelingen (vastgoed, financiën, facilitaire zaken) en het beperken van het aantal managementlagen leiden tot besparingen. Deze maatregelen maken onderdeel uit van de te treffen maatregelen door de dienst OCSW in het kader van de actie 'Zoeklicht' (de naam voor een interne bezuinigingsoperatie). Door gewijzigde roostering kunnen besparingen op inleenkrachten worden gerealiseerd.

Deze maatregel levert 1.000.000 euro op.

Herschikken gymzalen en aanpak sporthallen

Om tot complete sportvoorzieningen te komen, waar voortdurend beweging is én om te komen tot een verantwoorde exploitatie, achten wij het noodzakelijk om toe te werken naar optimaal recreatief en onderwijsgebruik. We hebben nu meer dan nodig is, met soms een lagere kwaliteit dan gewenst. We willen investeren om de kwaliteit te verhogen, maar zullen de omvang van het aantal gymlokalen daarvoor moeten terugbrengen. Omdat het recreatief- en onderwijsgebruik een verschillend beeld laten zien, moeten we bij beide een optimale en ook passende bezetting van de lokalen en hallen realiseren. Als we de bestaande omvang aan accommodaties handhaven, dan zou, bij een gelijkblijvende vraag, alleen een impuls op de exploitatie te realiseren zijn door de tarieven voor het recreatief gebruik drastisch te verhogen. Tarieven voor onderwijsgebruik liggen vast in de verordening *Onderwijshuisvesting* en zijn gebaseerd op kostendekkende exploitatie.

We gaan ook gymzalen intensiveren. We concentreren de activiteiten zoveel mogelijk in sporthallen. Het resultaat daarvan is dat we gymzalen zullen afstoten. Dat vergt dat sporthallen wel beter worden ingericht op onderwijsgebruik. Dat brengt investeringen met zich mee. In deze investeringen verwerken we de specifieke wensen van sportverenigingen die in landelijke (top) competities spelen. De kosten zijn deels te dekken uit het budget *Onderwijshuisvesting* en voor het overige uit de eenmalige (grond)opbrengsten die het afstoten van gymlokalen met zich meebrengt. Op basis van een eerste verkenning lijkt het haalbaar om drie tot zes gymlokalen te sluiten. Minimaal drie op basis van de huidige overcapaciteit, maximaal zes als we het voortgezet en het bijzonder onderwijs bij deze operatie betrekken. We bieden de gebruikers betere accommodatie (in de bestaande sporthallen) én betere kwaliteit (door verbeterde schoonmaak). Het resultaat is winst voor het onderwijs en voor de sport. We houden natuurlijk rekening met de normen binnen het onderwijs, met toekomstige ontwikkelingen in de stad én met de (on)mogelijkheden van sportverenigingen.

Deze maatregel levert 135.000 euro op.

Sporthallen: synergie benutten

Wij zijn over de perspectieven van een gemeenschappelijke aanpak in gesprek met de Hanzehogeschool, het Gomarusschool en het Alfa college. In stadsdeel Zuid speelt een aantal ontwikkelingen. In het kader van de nota *De intense stad* zal sporthal de Wijert vervangen moeten worden. Daarnaast is een aantal onderwijsinstellingen, waaronder het Gomarusschool, zich aan het beraden om het bewegingsonderwijs in een nieuwe sporthal onder te brengen, het liefst in de directe nabijheid van de school. Een projectgroep bestudeert op dit moment of en hoe deze ontwikkelingen aan elkaar gekoppeld kunnen worden, opdat niet twee afzonderlijke sporthallen in de onmiddellijke nabijheid van elkaar worden gerealiseerd. Dit geeft tevens de mogelijkheid om

voor de korfballers van NIC een accommodatie te creëren die voldoet aan topsportseisen voor korfbal. Maar er liggen meer kansen. Het Hanze Instituut voor Sportstudies (HIS) zal nieuwbouw gaan plegen op het Zernike-terrein. Een van de onderdelen van dit nieuwe complex is een sporthal. We zijn inmiddels in overleg met het HIS om na te gaan in hoeverre deze sporthal ook geschikt te maken is voor bijvoorbeeld topvolleybal. Hiervan kan onder andere volleybalclub Lycurgus gebruik maken. De planontwikkeling van het Alfa college voor een permanente voorziening bij het sportcentrum Kardinge zijn reeds in een vergevorderd stadium. We zijn met het Alfa college in overleg over de mogelijkheden om faciliteiten voor (top)turnen bij de aanleg mee te nemen.

Herschikken sportvelden

In de nota *Sportaccommodaties* constateerden we dat er sportvelden zijn die zeer intensief worden gebruikt. Dit intensieve gebruik tast de kwaliteit van de velden aan. Onvoldoende onderhoudsmogelijkheden (in hersteltijd en financiën) maken de negatieve spiraal compleet. Daarnaast zijn er velden waar de bespelingsintensiteit¹⁴ (ruim) binnen de norm blijft. Dikwijls zijn het velden in sportparken die slechts één of twee gebruikers kennen, en dan soms ook nog alleen op zaterdag of zondag. Wij willen een omslag maken door de kwaliteit van de sportparken te verhogen en de aanwezige ruimte slimmer te benutten.

Het gebruik van kunstgras is hierbij het mes dat aan twee zijden snijdt: mogelijkheden tot slimmer ruimtegebruik én tot hogere bespelingsintensiteit. We hebben onderzocht of het leasen van kunstgras een aantrekkelijk alternatief is voor de huidige financieringsconstructies. De gemeente kan immers zelf altijd goedkoper financieren. Leasen kan interessant worden als onderhoud van velden in dergelijke constructies wordt meegenomen. Dit brengt overigens mogelijk ongunstige consequenties met zich mee voor de partij die momenteel het onderhoud verzorgt: de DSW. We beschouwen het leasen van kunstgras dan ook nu nog niet wenselijk. Bij de uitwerking van de in deze nota opgevoerde maatregelen, zullen we opnieuw de mogelijkheden voor ‘operational lease’ onderzoeken.

De middelen om te investeren halen we uit de verhoging van de bezettingsgraad waardoor accommodaties kunnen worden afgestoten. Op basis van een nauwkeurige schatting is al wel aan te geven wat een herschikkingsoperatie aan besparingen op de budgetten voor groot onderhoud kan opleveren, al moet de precieze omvang van investeringen en opbrengsten nog nader worden doorgerekend. Daarnaast zijn er gunstige effecten op de exploitatie als gevolg van de betere bezettingsgraad.

Maar meer dan dat: een aantal maatregelen levert ook een bijdrage aan de wijk en aan de vereniging en past daarmee naadloos in het sportstimuleringsprogramma. Wij achten het haalbaar om, door natuurgrasvelden te vervangen door kunstgras en huidige gebruikers onder te brengen op een andere locatie, ongeveer tien velden te kunnen afstoten. Hiermee blijven we binnen de bespelingsnorm waartoe we, in overeenstemming met de normen van NOC*NSF en KNVB, bij het vaststellen van de nota *Sportaccommodaties* hebben besloten.

De opbrengsten bij grondverkoop zijn in de berekeningen niet meegenomen. Ze zijn in te zetten voor enerzijds de accommodaties in het algemeen en anderzijds de voorzieningen voor verenigingen die een ander onderkomen krijgen. Zouden we afzien van herschikking, dan moeten bij overbespeling teams van een voetbalvereniging op een ander park gaan voetballen.

Deze maatregel levert 665.000 euro op.

Herschikken zwembad

We moeten constateren dat de bezoekersaantallen in de zwembaden fors zijn teruggelopen waarbij Kardinge in het oog springt. De omvang hiervan, met uiterst nadelige gevolgen voor de exploitatie, is samen te vatten als “één 25 meter-bad teveel”. Een vermindering van de hoeveelheid zwembad ligt daarom voor de hand. Wel hechten wij er aan om gespreid over de stad voldoende basisvoorzieningen in stand te houden voor onderwijs, recreatief gebruik en

¹⁴ De bespelingsintensiteit geeft aan hoe intensief een veld wordt.

verenigingen. Naar onze mening kan vermindering en spreiding worden bereikt langs de volgende lijnen: De Papiermolen beschikt over een ruime hoeveelheid zwemwater die slechts een deel van het jaar geëxploiteerd kan worden. Bezoekersaantallen van het Helperbad (zo'n 200.000) laten zien dat de voorziening duidelijk in een behoefte voorziet. Door een deel van het zwemwater bij de Papiermolen te betrekken bij de realisatie van een overdekt bad 25 meterbad, en daarna het Helperbad (twee 25-meterbaden) af te stoten, wordt zwemwater gesaneerd, verbetert de exploitatie en blijft een basisvoorziening in stadsdeel Zuid gehandhaafd. De projectgroep die samen met het Gomarusscollege de aanleg van een gezamenlijke sporthal onderzoekt, zal ook de mogelijkheden van de herbouw van een overdekt 25-meter bad bij zijn onderzoek betrekken. Hiermee blijft een basisvoorziening in Stadsdeel Zuid gehandhaafd, wordt zwemwater gesaneerd en verbetert de exploitatie

Een voor de hand liggende locatie is de Papiermolen. Immers hier kan een combinatie van overdekt- en openluchtzwemmen worden gecreëerd wat ook uit exploitatieve en beheersmatige overwegingen voordelen kan bieden. Een optie is om een afzonderlijk overdekt 25- meterbad te bouwen bijvoorbeeld gecombineerd met de huidige was- en kleedaccommodaties. Daarbij blijft het huidige monumentale pand onaangetast. De Parrel, gelegen in stadsdeel Noordwest bij een Vensterschool, moet zo mogelijk ook als basisvoorziening gehandhaafd blijven, mede gelet op de ligging in de wijk. We zijn overigens inmiddels in overleg met het Hanze Instituut voor Sportstudies (de voormalige ALO) over het onderzoek naar een eventueel alternatief: samenwerking bij de aanleg en het gebruik van een zwembad op het Zernike-park.

Voor Kardingse tenslotte geldt, dat wij tenminste kiezen voor een basisvoorziening gecombineerd met de ijsbaan. Het is (rekening houdend met verdere terugloop van bezoekersaantallen) niet ondenkbaar dat op termijn opnieuw tekorten zullen oplopen, wanneer wij een basisvoorziening in stadsdeel Noorddijk op deze manier handhaven.

Daarom hechten wij er aan een ander scenario nader te onderzoeken: We zijn er in het verleden niet in geslaagd om zelf een aantrekkelijk sport- en recreatie-complex 'in de markt' te zetten. De omgeving nodigt daartoe, gelet op de particuliere initiatieven op Kardingse, wel uit. Ook kan de mogelijkheid worden onderzocht om een zwemvoorziening voor de topsport te creëren. Daarom willen we de mogelijkheden van externe verzelfstandiging onderzoeken, om met particuliere investeringen én vermarkting van het complex wél de gewenste aantrekkingskracht te kunnen genereren. Mogelijk dat dat ook een gunstig effect kan hebben op het exploitatietekort. Randvoorwaarde bij een dergelijke externe verzelfstandiging is wel, dat de gemeente eigenaar blijft van basisvoorzieningen (zwemwater en ijsbaan) en zeggenschap houdt bij de toegankelijkheid. Zo staan we als gemeente garant voor een laag tarief bij de basisvoorzieningen, maar kunnen meer commerciële tarieven passen bij andere hoogwaardige recreatieve voorzieningen. Een nadere analyse van de perspectieven van Kardingse en een bijbehorende verkenning van de scenario's zullen we u in vervolg op deze notitie doen toekomen.

De kwestie rond het schoolzwemmen (en de toedeling van de kosten daarvan) verdient in het licht van een herschikking van zwemwater ook nader onderzoek.

Voor het helder maken van de opbrengsten van herschikking van zwemwater is nader onderzoek noodzakelijk. Taakstellend gaan wij ervan uit dat herschikking en 'upgrading' van sportcentrum Kardingse 200.000 euro oplevert.

Tariefsverhoging

Landelijke en commerciële tarieven geven aan dat er ruimte is voor tariefsverhoging. Toch is die ruimte beperkt, omdat de publieke voorzieningen betaalbaar moeten blijven. In februari 2004 besprak de raadscommissie Financiën & Veiligheid de nota *Gemeentelijke tarievenbeleid*. Rapportage en besluitvorming over o.a. de sporttarieven is gepland in oktober 2005. Op basis van het exploitatie-onderzoek dat in opdracht van de Task-force WSR door *BMC Sport & Leisure* werd uitgevoerd, willen wij de genoemde rapportage en besluitvorming versneld (begin 2005) aan u voorleggen. Op basis van het onderzoek zullen wij enerzijds voorstellen doen tot vereenvoudiging (meer transparant maken) van de tarieven. Anderzijds zullen wij u voorstellen voorleggen welke mate van kostendekking naar onze mening mogelijk en gewenst is. Dit zal voor een aantal verenigingen pijnlijke maatregelen met zich meebrengen. Daarom moet het verhogen van tarieven stapsgewijs en over een aantal jaren gespreid ingevoerd worden.

Deze maatregel levert, bij een reële verhoging met 10% van alle tarieven 300.000 euro op.

Investeringsruimte Kardinge

Er is uit de beëindiging van fiscale leaseconstructie van het gebouw van sportcentrum Kardinge structureel een bedrag beschikbaar van 200.000 euro, bedoeld voor innovatieve investeringen in het sportcomplex. Gelet op de hierboven beschreven benadering van het sportcomplex willen we deze investeringsmogelijkheid als specifiek voor Kardinge hieraan onttrekken.

Deze maatregel levert 200.000 euro op.

Bijstelling meerjaren investeringen- en onderhoudsplanning

Het bureau *Oranjewoud* heeft in samenspraak met medewerkers van de WSR in de zomer van 2004 meerjarenplanningen voor investeringen en onderhoud opgesteld.¹⁵ Met gebruikmaking van een te ontwikkelen BORG-systematiek verwachten wij het benodigde onderhoudsbudget een tandje lager te kunnen inzetten. Een voorstel op onderdelen zal te zijner tijd aan u worden voorgelegd.

Deze maatregel levert 100.000 euro op.

Onderzoek innovatiefonds

Met de aanpak rond sportparken, de sporthallen, de gymlokalen en de zwembaden dringen we door tot de kern van de problemen in de sportsector. Niet alle wensen van verenigingen kunnen op dit moment worden gerealiseerd. In het rapport *Getting into shape* heeft het adviesbureau BMC Sports & Leisure aangegeven dat het onder bepaalde voorwaarden haalbaar is een speciaal innovatiefonds in te richten, waaruit vernieuwing van accommodaties gefinancierd zou kunnen worden. Het fonds zou gebruikt kunnen worden wanneer bondseisen veranderen (zoals mogelijk in de toekomst bij hockey) of andere omstandigheden (groei van nieuwe sporten) om aanpassingen vragen. Naar de haalbaarheid en de voeding van zo'n fonds verrichten we onderzoek.

¹⁵ Zie bijlage.

6. Samengevat

Door efficiencymaatregelen en herschikking van accommodaties spelen we budget vrij voor betaalbare en bereikbare voorzieningen, die schoon, heel en veilig zijn. Bij een redelijke verhouding van kosten en opbrengsten kunnen tariefsstijgingen worden beperkt. In zijn totaliteit betekent het een zware opgave die het tegengaan van versnippering onontkoombaar maakt.

Dit is onze inzet. Meer is er niet. Het sportstimuleringsprogramma past binnen de huidige budgetten voor sportstimulering en -ondersteuning. De accommodaties vergen een ingewikkelde operatie. Het zal door gezamenlijke inspanning van gemeente en sporters moeten komen uit de lengte of uit de breedte. Zonder een concernbijdrage kunnen de noodzakelijke investeringen en onderhoud alleen worden gedaan door uitgebreidere herschikkingsoperaties of verdere tariefsverhoging. En andersom: wanneer de tarieven niet worden verhoogd, zal de kwaliteit van de accommodaties alleen kunnen worden verbeterd door het afstoten van meer gymzalen accommodaties of met een hogere concernbijdrage. Waar taakstellingen niet worden gerealiseerd, moeten ze elders worden opgevangen. In cijfers levert dit alles het volgende beeld op:

Maatregelen	Financiële problemen
Apparaatskosten WSR 1.000.000	Tekort WSR 800.000
Investeringsruimte Karding 200.000	Exploitatietekort Karding /Zwembaden 900.000
Maatregelen Karding/Zwembaden 200.000	
Terugloop kapitaallasten 1.100.000	
Herschikken velden 665.000	Groot onderhoud en vervanging 2.400.000
Herschikken gymlokalen 135.000	
Bijstelling MIOP 100.000	
Tariefsverhoging 300.000	
Totaal 3.700.000	Totaal 4.100.000
Tekort 400.000	

7. De vervolgstappen

Hoe gaan we dit doen?

De problemen zijn omvangrijk en vragen om een voortvarende aanpak. De maatregelen die we voorstellen vragen om tijd en om overleg met betrokkenen en een zorgvuldig afgewogen volgorde. Tarieven worden stapsgewijs verhoogd, herschikking en aanleg van nieuwe accommodaties sluit zoveel mogelijk aan bij de mogelijkheden van de gebruikers. We stoten niet eerder gymlokalen, sportvelden of zwembad af, dan dat gezorgd is voor vervangende ruimte voor gebruikers en zij de verhuizing hebben kunnen maken.

Overleg met sporters

De afgelopen tijd stond het gemeentelijke sportbeleid volop in de belangstelling. Tijdens een hoorzitting van de gemeenteraad (13 april 2004) stond het oordeel van gebruikers van deze accommodaties centraal. Er werd het nodige gezegd over de contacten tussen gemeente en sporters. Deze kritiek op het functioneren van de werkmaatschappij, willen we expliciet agenderen en voorzien van een stevig antwoord. Want extra inspanningen om de onderlinge communicatie tussen de gemeente Groningen en de sporters in de stad te verbeteren lijken broodnodig.

Het probleem lijkt niet in de eerste plaats een *gebrek aan* contact te zijn, maar een *gebrekkig* contact. Houding en gedrag, waaruit omgevingsbewustzijn en klantvriendelijkheid spreken, spelen een belangrijke rol. We hebben inmiddels een plan van aanpak opgesteld om de communicatie rond sport te verbeteren. Enkele maatregelen die worden genomen zijn een jaarlijks terugkerend klanttevredenheidsonderzoek, het verbeteren van de informatie- en contactmomenten tussen gemeente en sporters door goed georganiseerd en gepland overleg met gebruikers, beter gebruik van het internet en aanvullende trainingen voor medewerkers.

Dit plan van aanpak zal zich meteen moeten bewijzen, want de voorstellen en maatregelen in deze sportnota zullen bij sportverenigingen en gebruikers van sportaccommodaties niet altijd met open armen ontvangen worden. Toch zijn we overtuigd van de noodzaak van onze voorstellen. Ingrijpen in de infrastructuur van de sportaccommodaties is volgens ons nu echt nodig. Te meer omdat doorgaan op de oude weg zal leiden tot onaanvaardbare tekorten en daarmee tot het inefficiënt en ineffectief inzetten van gemeenschapsgelden.

Goed overleg is onontbeerlijk. Onze voorstellen en maatregelen bespreken wij dan ook intensief met alle bij de sport betrokken partijen. Dat zal gebeuren op een open, constructieve en aantrekkelijke wijze. Waarbij ook gebruik zal worden gemaakt van de mogelijkheden die internet biedt.

Om gemeenteraad, sportverenigingen en gebruikers van sportaccommodaties niet voor voldongen feiten te plaatsen, willen wij eerst de contouren en de uitgangspunten voor ons nieuwe sportaccommodatiebeleid presenteren. Zonder overigens daarbij vaag of onduidelijk te worden over onze inzet op het gebied van de toekomst van onze sportaccommodaties. Ons uitgangspunt is hierbij dat de noodzaak tot ingrijpen nadrukkelijk aanwezig is.

Draagvlak voor nieuw accommodatiebeleid

Deze nota stelt een ingrijpende diagnose over de sportaccommodaties in Groningen. Ze formuleert ook een uitweg, een benadering die de Groningse sportaccommodaties voor de toekomst weer 'in vorm' brengt. De uitgangspunten voor het nieuwe accommodatiebeleid zijn hier geformuleerd. Maar een majeure operatie, zoals de sportsector op dit moment nodig heeft, kan alleen tot een goed einde worden gebracht in nauw overleg met de gebruikers van de accommodaties. Dat overleg begint met de presentatie van deze beleidsvoornemens. Zodra wij intensief met de sporters in de stad hebben gesproken zullen wij de uitgangspunten van de nieuwe sportnota met concrete maatregelen invullen.

Bijlagen:

BMC-rapport Getting into shape

Sportstimuleringsprogramma BSLIM!

Meerjaren investerings- en onderhoudsplanning WSR

Overzicht en toelichting bijdragen Nieuw Beleid 1999-2004

Verslag Taskforce WSR

Communicatieplan Sport

Advies Adviescommissie voor de sport

‘Getting into shape’

Visieontwikkeling Sportaccommodaties
Gemeente Groningen

BMC-Sport & Leisure
Leusden, augustus 2004

INHOUD

HOOFDSTUK	1	INLEIDING	3
HOOFDSTUK	2	AANLEIDING, ONDERZOEKSVRAAGSTELLING EN PLAN VAN AANPAK VISIEONTWIKKELINGSTRAJECT	5
HOOFDSTUK	3	BEVINDINGEN INVENTARISATIEONDERZOEK SPORTACCOMMODATIES	7
HOOFDSTUK	4	TRENDS EN ONTWIKKELINGEN IN VOGELVLUCHT	11
HOOFDSTUK	5	LOKALE CONTEXT: DE STAD(JERS) IN BEWEGING	14
HOOFDSTUK	6	SWOT-ANALYSE SPORTACCOMMODATIES	16
HOOFDSTUK	7	DRIE SCENARIO'S	19
		7.1 Toelichting	19
		7.2 'Two aims, one goal' (Puma) - het pro-actieve scenario	23
		7.3 'Just do it' (Nike) - het reactieve scenario	24
BIJLAGE	1	VISIEONTWIKKELING SPORTACCOMMODATIES GEMEENTE GRONINGEN	28
BIJLAGE	2	GERAADPLEEGDE DOCUMENTEN	29

INLEIDING

Sport wordt geassocieerd met winnen of verliezen en met ontspanning door inspanning. Maar de associatie die eigenlijk nog het beste bij sport past is: investeren. Verantwoord sporten levert altijd winst op, of het nou gaat om competitieve of recreatieve sportbeoefening. In dat opzicht is het investeren met een gegarandeerd positief rendement. De winst die sportbeoefening oplevert, uit zich op fysiek, mentaal en sociaal vlak en mag niet onderschat worden. Een actieve en gezonde levensstijl, zelfcontrole- en beheersing, doorzettingsvermogen, samenwerken, sportiviteit, trots zijn op jezelf en op een ander. Het zijn slechts enkele van de positieve neveneffecten die op een volstrekt natuurlijke manier voortvloeien uit sportbeoefening. Gesteld mag worden dat sporten de kwaliteit van het leven verhoogt, zowel op individueel als op maatschappelijk niveau. Dit inzicht vindt weerklank bij overheid en het bedrijfsleven, want beide zijn gebaat bij gezonde burgers en werknemers. Reden waarom via allerlei maatregelen en op verschillende niveaus getracht wordt de sportbeoefening van jong en oud te stimuleren.

Een randvoorwaarde voor sportbeoefening is de aanwezigheid van laagdrempelige sportvoorzieningen die inspelen op de vraag van de consument. Dat is geen gemakkelijke opgave, want zowel de consument als de vraag verandert. Het betekent dat het aanbod aan sportvoorzieningen en het aanbod van sportvoorzieningen flexibel moet zijn en van creativiteit moet getuigen, omdat de markt niet statisch is.

Fit blijven vinden Nederlanders belangrijker dan ooit. Dat geldt voor de gehaaste manager, de intensieve beeldschermwerker, de zwaar belaste vakman, voor mensen die vechten tegen overgewicht, maar ook voor een toenemend aantal ouderen.

Tezamen stellen deze ‘gezondheidsconsumenten’ steeds hogere eisen aan sport- en recreatievoorzieningen. Ze verlangen een combinatie van moderne faciliteiten om lichaam en geest in conditie te houden. En ze verlangen dat in hun individuele behoefte wordt voorzien.

In vorm komen, ‘getting into shape’, is geen wens die alleen leeft onder mode- en lifestyle bewuste jonge mannen en vrouwen, maar is een breed gevoelde behoefte. Je beter voelen en er beter uitzien, wie wil dat niet?

Ondanks deze toegenomen vraag staan sport- en recreatievoorzieningen onder druk. Exploitanten - de gemeente, een verzelfstandigde stichting, een private partij - hebben dikwijls moeite om de zaak financieel rond te krijgen. Deels komt dat doordat de geboden voorzieningen niet aansluiten bij de behoeften van de consument, deels doordat lokale overheden zich gedwongen zien om het mes te zetten in bijdragen en subsidies. Tegenover een toegenomen vraag staat dus een dreigende verschraving van het aanbod. Dat voelt niet goed en dat levert een zorgelijk (financieel) plaatje op. Ook voor sportaccommodaties geldt dat zij in vorm moeten komen, of de vorm vast moeten zien te houden, en dat er continue gesleuteld moet worden aan aanbod en uitstraling.

De gemeente Groningen is zich hiervan terdege bewust en wil deze problematiek voortvarend tackelen, zodat het sportbeleid daadwerkelijk kan bijdragen aan de gewenste identiteit van een bruisende en dynamische stad, met oog voor talent. Om in sporttermen te spreken: Groningen wil scoren en staying-power laten zien door de gezondheid, participatie en integratie van haar inwoners centraal te stellen.

In de geactualiseerde stadsvisie 'Groningen: sterke stad, actieve Stad(jers)' merkt de gemeente op dat het dan wel zaak is dat 'de boel' op orde is. Sociale, fysieke en economische overwegingen nopen de gemeente om kritisch te kijken naar de staat, het functioneren en het profiel van de door de gemeente geëxploiteerde sportaccommodaties. De opstelling is kritisch, maar constructief want de gemeente ziet een adequate en aantrekkelijke sportinfrastructuur als een belangrijk sturingsinstrument bij het realiseren van de doelen van de stadsvisie. Ook wil Groningen topsport als citymarketing instrument inzetten, een ambitie die alleen gerealiseerd kan worden met sportaccommodaties op topniveau. Dit alles vraagt om investeringen, in tijd, in geld, in mensen en in menskracht. Daarbij is het belangrijk dat voor ogen wordt gehouden dat investeren in sport = investeren in Groningen (zie ook hoofdstuk 5: De Stad(jers) in beweging). Zowel vanwege idealistische als pragmatische redenen heeft de gemeente behoefte aan een nieuw toekomstperspectief voor haar sportaccommodaties vervat in een visie voor de (midden)lange termijn. Voor diverse voorzieningen is het in financieel opzicht '5 voor 12'. Besluitvorming en actie zijn dan ook geboden.

Voor veel gemeenten, die ook op zoek zijn naar de optimale vorm voor hun sportinfrastructuur, zijn de ontwikkelingen in Groningen herkenbaar en interessant. Groningen kan op sportief-recreatief gebied een koploper zijn door te kiezen voor een visie en strategie die de beleidsdoelen niet alleen weet te verwezenlijken, maar zelfs weet aan te scherpen.

Aan BMC-Sport & Leisure is de opdracht verleend om de visieontwikkeling te begeleiden en aanvullend onderzoek te verrichten. Voorliggend concept-rapport bevat het beknopt weergegeven resultaat van het traject tot nu toe.

De rapportage is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 2 gaat in op de aanleiding en onderzoeksvraagstelling en het door BMC-Sport & Leisure gehanteerde plan van aanpak.
- Hoofdstuk 3 biedt een overzicht van de belangrijkste bevindingen van het inventarisatieonderzoek van de sportaccommodaties.
- Hoofdstuk 4 schetst in vogelvlucht trends en ontwikkelingen op sport- en recreatiegebied.
- Hoofdstuk 5 plaatst de onderzoeksresultaten en externe beïnvloedingsfactoren in een Gronings perspectief.
- Hoofdstuk 6 bevat het SWOT-overzicht en de analyse.
- Hoofdstuk 7 focust op drie mogelijke ontwikkelingsrichtingen voor de sportaccommodaties zoals die naar voren komen uit de inventarisatie en SWOT-analyse. Deze ontwikkelingsrichtingen zijn uitgewerkt in scenario's, die een oplopend ambitieniveau vertonen conceptueel, organisatorisch en financieel. Op bondige wijze wordt toegelicht welke maatregelen genomen moeten worden om elk van de scenario's te realiseren en wat hiervan de consequenties zijn.

AANLEIDING, ONDERZOEKSVRAAGSTELLING EN PLAN VAN AANPAK VISIEONTWIKKELINGSTRAJECT

De dienst Onderwijs, Cultuur, Sport en Welzijn is bezig met een verbeterplan 'Actie Zoeklicht' gericht op het verhogen van de efficiency en effectiviteit van de dienst. Hiernaast wil OCSW op zoek gaan naar risico's en kansen vanuit de overtuiging dat er meer kan en dat het beter kan. Mogelijkheden hiertoe zijn het afslanken van de dienst en het stimuleren van productinnovatie.

De Werkmaatschappij Sport en Recreatie (WSR) maakt een substantieel onderdeel uit van de financiële problematiek die momenteel aanwezig is bij OCSW. Dat leidt tot een pittige taakstelling voor de WSR om de uitgaven die nu 11,2 miljoen bedragen terug te brengen tot 10 miljoen. Een taakstelling die op gespannen voet staat met de geconstateerde stijgende exploitatietekorten van de laatste jaren en het achterstallig groot onderhoud en benodigde renovaties bij sportparken, hallen en zwembaden.

In de afgelopen periode heeft de WSR de direct te realiseren besparingen in kaart gebracht. Duidelijk werd dat deze besparingen, die primair in de efficiëncysfeer liggen, een substantiële bijdrage kunnen leveren aan de taakstellingen, maar tevens dat er voor de langere termijn meer moet gebeuren om tot een sluitende begroting te komen. Om dit te bereiken is een nieuwe visie nodig op het sportaccommodatiebeleid. Daarmee wordt voorkomen dat primair gedacht wordt in termen van beperkingen en onmogelijkheden als een gevolg van de taakstelling, in plaats van in kansen en mogelijkheden gericht op het verwezenlijken van de stadsdoelen. Het verzoenen van ambities met financiële targets vraagt om een creatieve aanpak, om lef, en inderdaad, de bereidheid om risico's te nemen. De doelstelling voor het visieontwikkelings-traject is als volgt geformuleerd:

Het ontwikkelen van een gefundeerde visie op de gemeentelijke sport- en vrije tijd-accommodaties die aansluit bij de toekomstige marktvrage in de gemeente Groningen.

Om aan deze doelstelling te kunnen voldoen, moet een antwoord gegeven worden op de volgende onderzoeksvragen:

- Hoe staan de huidige sportaccommodaties erbij en welke ontwikkelingen zijn of worden in gang gezet?
- Wat zijn de ontwikkelingen op het gebied van sport en leisure (en health) op nationaal, regionaal en lokaal niveau? Wat is de omvang van de markt voor deze voorzieningen en welke kenmerken hebben de potentiële klanten?
- Welke concurrerende aanbieders zijn er in de profitmarkt actief in Groningen?
- Wat zijn de kansen en bedreigingen voor de gemeentelijke sportvoorzieningen?

Voor het opstellen van de visie werden de volgende kernpunten van belang geacht:

- De *onderbouwing en het vertrekpunt* voor de visie is niet alleen de huidige situatie, maar met name ook de verwachte vraag van de burger voor de (middel)lange termijn.
- De visie zal *gefundeerd* moeten worden met financiële gegevens en harde gegevens over toekomsttrends. Er is behoefte aan een verhaal dat ambitie koppelt aan realisme en pragmatisme.
- Het ontwikkelingsperspectief moet ingaan op aspecten van *sport en vrije tijd*, zodanig dat ook over de grenzen van de ‘traditionele’ sportvoorzieningen heen wordt gekeken.
- Het gaat om alle *sportaccommodaties*, dus zowel de zwembaden, binnensport-, buitensportvoorzieningen, als de daar aan te verbinden profitcenters zoals bijvoorbeeld fitness en squash.
- Bij de beoordeling van de *kansen in de markt* zal nadrukkelijk de vraag moeten worden betrokken welk commercieel aanbod er op dit moment bestaat en in de naaste toekomst is te verwachten in Groningen. Hiertoe zal een gerichte concurrentieanalyse worden uitgevoerd op het moment dat duidelijk is met welke propositie de gemeente de markt wil benaderen.

In goed overleg en nauwe samenwerking met de gemeente is BMC-Sport & Leisure tot een plan van aanpak gekomen waarbinnen het onderzoek gezamenlijk is opgepakt (gemeente - de financieel-technische analyses van de exploitaties van de bestaande sportaccommodaties, BMC-Sport & Leisure-beschrijving huidig sportaccommodaties, inventarisatie trends en markt- en beleidsontwikkelingen). De totale input is vervolgens door BMC-Sport & Leisure geanalyseerd, vastgelegd in een SWOT, en verder uitgewerkt in drie ontwikkelingsrichtingen (scenario's). Door deze scenario's naast elkaar te leggen, wordt het gemeentebestuur de mogelijkheid geboden om besluiten te nemen over de meest kansrijk geachte en meest wenselijke ontwikkelingsrichting. Hierbij moet wel de kanttekening geplaatst worden dat op sommige onderdelen nader onderzoek gewenst is om de haalbaarheid en reikwijdte van bepaalde maatregelen specifieker te bepalen.

HOOFDSTUK 3

BEVINDINGEN INVENTARISATIEONDERZOEK SPORTACCOMMODATIES

Het onderzoek maakt onderscheid tussen vijf typen sportaccommodaties: zwembaden, sporthallen, gymzalen, sportparken en vrijetijdscentra.¹

Sportaccommodaties Groningen

Zwembaden	<ul style="list-style-type: none">• 1 openluchtzwembad (Papiermolen).• 2 functionele zwembaden (Parrel- en Helperbad).• 1 subtropisch zwembad (Kardinge).
Sporthallen	<ul style="list-style-type: none">• 6, waarvan 3 op te delen zijn in 3 zalen en 3 op te delen zijn in twee halve hallen.• Berekend in units zijn er dus 15 zaaldelen beschikbaar.
Gymlokalen	<ul style="list-style-type: none">• 38.
Sportparken	<ul style="list-style-type: none">• 20, met ruim 100 velden.
Vrijetijdscentra	<ul style="list-style-type: none">• 1 (Kardinge - zwemmen, schaatsen en skeeleren, tennis en squash, fitness en aerobics, horeca en sportwinkel).

De sportaccommodaties werden allen getoetst op:

- Bereik (hoeveel gebruikers worden ontvangen).
- Capaciteit, c.q. bezettingspercentage, c.q. bespelingintensiteit (verhouding tussen het aanbod en het feitelijke gebruik).
- Dekkingspercentage (de mate waarin de kosten worden gedekt door de opbrengsten, exclusief de kapitaallasten).

Afhankelijk of deze gegevens beschikbaar waren, is ook gekeken naar het animo onder gebruikers om de accommodatie te bezoeken (zwembaden - informatie gedeeltelijk beschikbaar), naar onderscheid in typen gebruiker, bijvoorbeeld: onderwijs, verenigingen, recreatief (sportzalen en gymlokalen - informatie beschikbaar) en naar de bezetting in het weekend (sporthallen - informatie beschikbaar).

Waar mogelijk zijn deze gegevens afgezet tegenover landelijke normen.

Geconstateerd moet worden dat er nog verschillende 'witte vlekken' zijn, zo ontbreken voor de zwembaden gegevens over de verhouding recreatieve gebruikers en verenigingsgebruik en gegevens over het animocijfer voor recreatief-, vereniging-, doelgroepen- en schoolzwemmen. Voor de sporthallen ontbreken de cumulatieve cijfers voor bezetting per dagdeel gedurende de week. Ook is onduidelijk of het gebruik de volledige hal of delen daarvan betreft.

¹ Voor uitgebreidere informatie: Concept 'Analyse en exploitatie sportaccommodaties Groningen', BMC, mei 2004 en Groningen Grafieken, BMC, mei 2004. Zie ook bijlage 1.

Informatie over de sportparken bleek moeilijk te verkrijgen en is niet volledig. Desondanks wordt niet verwacht dat deze ontbrekende gegevens het algemene beeld sterk zullen beïnvloeden.

Dat algemene beeld levert een grimmig plaatje op, dat echter door veel gemeenten zal worden herkend, want de geschetste problematiek is zeker niet uniek voor Groningen te noemen. Voor alle accommodaties geldt dat er sprake is van een laag dekkingpercentage en een lage bezettingsgraad. Het onderhoud is onvoldoende en er is sprake van achterstallig onderhoud. Dit impliceert forse uitgaven in de nabije toekomst in het kader van het meerjaren-onderhoudsplan. Door historisch gegroeide bilaterale afspraken over tarieven zijn verborgen subsidies ontstaan en een actueel en modern tarievenbeleid ontbreekt

Uitgesplitst naar type accommodatie, wordt in onderstaand overzicht de stand van zaken weer-gegeven:

Zwembaden	<ul style="list-style-type: none"> • Groningen heeft ten opzichte van andere grote steden weinig aanbod aan recreatief zwemmen, veel functionele baden. • Redelijk stabiel aantal bezoekers, met uitzondering van Karding (zorgwekkende, voortdurende daling aantal bezoekers, 13% in 2003). • Lage dekkingpercentages, gemiddeld 38,2% tegenover landelijk 50 - 55% (gemeentelijke exploitatie), oplopend tot 60 - 80% indien de gemeente profitcentres toevoegt, efficiency-maatregelen neemt en de marktpositionering versterkt. • Gemiddeld animocijfer 4,5 tegenover landelijk 4,8. Nader onderzoek is gewenst om het animocijfer van Groningen te vergelijken met andere middelgrote gemeenten. • Gemiddelde capaciteit (bezoekers per m² zwemwater) 333, tegenover landelijk 300 tot 400. • Helperbad en de Parrel bedienen voor respectievelijk bijna 60 en 40% doelgroepzwemmen en verenigingen. • Lage inkomsten nevenvoorzieningen/profitcenters (indien aanwezig). • Helperbad staat aan vooravond van omvangrijke renovatie (raming 3,5 miljoen). • De Parrel vergt groot onderhoud (raming 1,5 miljoen). • Renovatie- en onderhoudsramingen zwembaden dwingen tot keuzes ten aanzien van handhaving dan wel ontwikkelen alternatief aanbod.
-----------	--

Sporthallen*	<ul style="list-style-type: none"> • Gemiddeld dekkingspercentage 42,5% tegenover landelijk 80% (gemeentelijke exploitatie) tot 100% (exploitatie door private bedrijven). • Gemiddeld bezettingspercentage 77% tegenover landelijk 80% - 100%. • Tenminste de helft van de sporthallen in weekend onderbezet, (op basis van steekproef), hiernaast leegstand gedurende de vakantieperiode. Duidelijk verschil tussen courante en incurante uren. • Beperkt sprake van zelfwerkzaamheid verenigingen. • Weinig flexibiliteit openstelling. • Nauwelijks inkomsten uit reclame. • Geen actief beleid om evenementen te organiseren.
Gymlokalen*	<ul style="list-style-type: none"> • 32% onderbenutting onderwijsgebruik. • 56% onderbenutting vereniginggebruik. • 42% onderbenutting totaal gebruik. • Gymlokalen in het weekend leeg. • Gemiddeld dekkingspercentage 45% tegenover landelijk gemiddeld 60 - 80% (gevolg overcapaciteit).
Sportparken Sportparken vervolg	<ul style="list-style-type: none"> • Historisch gegroeid qua aantal, omvang en spreiding geen actueel beleid. • Aantal grote, maar ook veel kleine parken. • Redelijke dekkingspercentages, gemiddeld 18% tegenover landelijk gemiddelde van 15 - 30%. • Sterk wisselende bespelingintensiteit. • Ogenschijnlijke overcapaciteit.²
Vrijtijdscentrum Kardinges	<ul style="list-style-type: none"> • Lage dekkingspercentages, variërend van 0 tot 47%, gemiddeld 26%, met uitzondering van fitness en aerobics 99%. • Sterk teruglopende bezoekersaantallen, gemiddeld -11% (dit is exclusief bezoekers tropisch zwembad). • Met uitzondering van fitness en aerobics, + 16%. • Geen sprake van synergie of een totaal concept. • Kardinges is niet hét sportcentrum voor de gehele stad (en omstreken); teveel een wijkvoorziening (Lewenborg en Beijum). • Bereikbaarheid niet optimaal. • Klanttevredenheidsonderzoek 2004 wijst (ondanks rapportcijfer 7,4) voorts uit dat sfeer, openingstijden en klantgerichtheid aandacht verdienen.

² Er lijkt sprake te zijn van overcapaciteit, maar dat is op dit moment niet met zekerheid vast te stellen. Er loopt een verzoek bij de KNVB om de veldbehoefte van de Groningse voetbalvelden te meten op basis van het rekenmodel van de KNVB.

Momenteel lijkt de onderbenutting die geconstateerd wordt bij zowel de sporthallen als de gymlokalen een noodzakelijk kwaad voortkomend uit de wensen en mogelijkheden van de gebruikers. Zo maakt het onderwijs met name gebruik van de ochtend- en middaguren en is er geen sprake van onderwijsgebruik gedurende het weekend. Ook verenigingen hebben hun vaste tijden. De enige groep 'flexibele' gebruikers lijken de recreanten te zijn, wat slechts ten dele waar is, omdat voor hen de piek in de avonduren en in het weekend ligt. Als een gevolg hiervan is een duidelijk verschil waarneembaar tussen het gebruik op courante en incurante uren en tussen doordeweeks gebruik en gebruik tijdens het weekend. Bezien moet worden of het gebruik beter op elkaar kan worden afgestemd, zodat er geen of minder 'lege momenten' vallen in het bezettingsrooster. Als dat niet lukt, moet de afweging gemaakt worden of de geconstateerde onderbezetting wordt getolereerd, c.q. financieel acceptabel is. Als dat wel lukt, zou dit kunnen betekenen dat bepaalde accommodaties kunnen worden opgeheven.

TRENDS EN ONTWIKKELINGEN IN VOGELVLUCHT

Trends en ontwikkelingen in vrijetijdsbesteding (leisure)	<ul style="list-style-type: none"> • Tijd is schaars. Het werkende deel van de bevolking heeft minder vrije tijd, maar de subjectieve beleving van tijdgebrek begint al bij de jeugd. • De consumptieve bestedingen nemen toe. • Net als de vraag naar kwalitatief hoogwaardige vrijetijdsvoorzieningen. • Zapedrag - sport is slechts één van de vrijetijdsvoorzieningen waaruit gekozen kan worden, naast cultuur, recreatie et cetera. De moderne consument streeft naar maximale keuzevrijheid en maximaal genieten. • Verhoogde mobiliteit (sociaal, fysiek en cultureel) van het publiek. • Een toenemende bereidheid om te reizen indien de kwaliteit en het specifieke aanbod van de voorziening hiertoe aanleiding geeft. • Maatwerk wordt steeds belangrijker, de consument wil zo veel mogelijk zelf het aanbod samenstellen. • Aanbieders zoeken het in schaalvergroting en 'spectaculisering'. • 'Branding', het zorgdragen voor een permanente, consequente en heldere positionering en profilering, wordt ook voor sportaccommodaties steeds belangrijker.
Demografische ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> • Snelheid bevolkingsgroei neemt af en stabiliseert rond 2030. • Vergrijzing verstoort de balans in de bevolkingsopbouw, maar senioren blijven actief participeren in het sociale verkeer. • Individualisering. • Multiculturalisering.

<p>Ontwikkelingen in sportbeleid</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aandacht voor Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB) breedtesport als onderdeel van bevordering van beweging in het algemeen met een duidelijke relatie naar gezondheidswinst. • Sport wordt meer verknoopt met aanpalende sectoren zoals welzijn (buurt) onderwijs en zorg (BOS-beleid). • Er ontstaan nieuwe arrangementen in de sport tussen commerciële en gesubsidieerde sport, publieke en private partijen. individuele en georganiseerde sport en top- en breedtesport. • Minder landelijke subsidiemiddelen voor de instandhouding van organisaties, meer naar het geven van impulsen. • De landelijke overheid trekt zich terug op een onderzoekende, stimulerende en voorwaardenscheppende rol.
<p>Trends en ontwikkelingen in sportparticipatie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aantal uren dat aan sportbeoefening wordt besteed, is toegenomen. • Aantal sporters groeit. • Dalende ledenaantallen van verenigingen zijn gevolg van competitieve naar recreatieve invulling van sportbeoefening en de individualisering van de sport. • Recreatieve sporten (golf, skaten) zitten in de lift, net als avonturensporten (klimmen, duiken). • Vrouwen en senioren zijn bezig met een inhaalslag. • Participatie allochtonen blijft achter. • Commerciële aanbieders spelen in op de vraag naar flexibele vormen van sportbeoefening toegesneden op individuele behoeften.
<p>Trends en ontwikkelingen in de sportinfrastructuur <i>Organisatie van de sport</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • De rijksoverheid laat het inrichten en instandhouden van de sportinfrastructuur over aan de sportorganisaties. • Groeiend aantal (commerciële) aanbieders, werking marktmechanisme duidelijk waarneembaar in sportsector. • Verandering in beheer van gemeentelijke sportaccommodaties leidt tot commercialisering. • Een deel van de verenigingen gaat de concurrentie aan met commerciële aanbieders door middel van schaalvergroting, diversificatie van het aanbod, vergroten zelfwerkzaamheid gekoppeld aan een bedrijfsmatigere aanpak (professionalisering kader en vrijwilligers = knelpunt, aandacht voor marketing en PR).

<p>Trends en ontwikkelingen in de sportinfrastructuur <i>Sportaccommodaties</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Schaalvergroting en uitbreiden van het aantal functionaliteiten zowel bij private als publieke sportvoorzieningen • Nieuwe typen accommodaties (klimhallen, sikbanen). • Ontstaan tweedeling: ‘vrijtijdscentrum’ of ‘gespecialiseerd centrum’. • Clustering van sportvoorzieningen, of van sport, onderwijs en welzijnvoorzieningen (Brede School) of van sport, wonen en recreatie en aanverwante diensten (‘Live en Leisure-concept’). • Optimaliseren van de exploitatie door middel van profit-centers.
<p>Technologische ontwikkelingen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Groeiende toepassing nieuwe generatie kunstgras.

LOKALE CONTEXT: DE STAD(JERS) IN BEWEGING

Een gezonde stad, maximale (sport)participatie van de burgers, en sport als aanleiding om elkaar op een sportieve manier te ontmoeten wat de integratie bevordert. Dat is het streven van het Groningse sportbeleid dat een afgeleide is van de gemeentelijke stadsvisie.

De gemeente wil zichtbaar maken welke bijdrage het sportbeleid kan leveren aan de realisering van de doelen van de geactualiseerde stadsvisie 'Groningen: sterke stad, actieve Stad'ers'. De stadsvisie beschrijft de ambities van het gemeentebestuur voor de ontwikkeling van Groningen tot 2010, sociaal, economisch en fysiek. Deze drie pijlers van het gemeentebestuur worden weerspiegeld in de structuur van de nieuwe sportnota, die oktober 2004 in de raad wordt besproken. In deelnota's worden de volgende thema's uitgewerkt: 'Sport in de Sociale Pijler', 'Sport in de Economische Pijler' en 'Sport in de Fysieke Pijler'. Sportbeleid en stadsvisie verwijzen stelselmatig naar elkaar, wat een integrale beleidsaanpak moet bevorderen.

Uitgangspunten van de stadsvisie, die ook sturend zijn voor het sportbeleid, zijn: preventie, onder andere door de stimulering van breedtesport, wijkvernieuwing gericht op balans tussen wonen, werken en recreëren wat vraagt om (sport)voorzieningen passend bij de demografische en sociale samenstelling van de doelgroepen die de gemeente wil bereiken. Hierbij maakt de gemeente steeds de afweging of een voorziening alleen aan een behoefte op wijkniveau, moet voldoen, of dat het een bovenwijkse of stedelijke 'trekkersfunctie' kan vervullen. Mede hierdoor kan de gemeente de gewenste signatuur van wijken beïnvloeden, wat vervolgens ook invloed heeft op het (sportieve) imago en de identiteit van de stad als geheel.

Het onderwijs blijft een speerpunt. Groningen heeft op het gebied van de Vensterscholen een landelijke voortrekkersrol gespeeld. Het Basisprogramma BOS (Buurt-Onderwijs-Sport) biedt opnieuw een mogelijkheid voor de gemeente om zich te onderscheiden door een innovatieve en voortvarende aanpak. Daarbij kan geprofiteerd worden van het stevige onderwijsnetwerk, dat nog verder wordt uitgebreid. Door te focussen op jeugd en jongeren wordt een ingang geboden om ook de (allochtone) ouders te bereiken en zoveel mogelijk bij activiteiten te betrekken, wat de integratie en de gezondheid ten goede komt.

De gemeentelijke visie op het sportbeleid tot 2015 zoals verwoord in de nota 'In naam van de sport' merkt het volgende op over de 'harde' (sportaccommodaties, speelvoorzieningen en openbare ruimte) en 'zachte' (sportverenigingen en sportaanbieders) kant van de sportinfrastructuur:

'Iedere sporter is gelijk. Wij zorgen ervoor dat de randvoorwaarden voor persoonlijke sportbeleving in de stad goed zijn. De randvoorwaarden bestaan uit goede accommodaties, maatwerk in de ondersteuning van sporters en verregaande samenwerking op sportgebied waarbij het onderwijs centraal staat.....

Accommodaties zijn multifunctioneel en voor sporters én publiek bruikbaar, bereikbaar en toegankelijk. Dat betekent dat wij beter gebruik maken van wat er al is, Het betekent ook dat wij bestaande accommodaties aanpassen met nieuwe materialen en technologie aan de wensen en eisen van (de sporters) van nu. Wijkvernieuwingsplannen zijn kansen om nieuwe voorzieningen te creëren.....

Sportsubsidies worden anders ingezet. Sportverenigingen zijn niet langer per definitie het uitgangspunt. Omdat sport voor ons behalve doel ook middel is en creatieve samenwerkingsverbanden zullen worden gestimuleerd, zijn budgetten uit andere gemeentelijke sectoren dan sport eveneens te benutten.....'

De ondersteuning door sportcoördinatoren en sportconsulenten, het BOS-programma en de Plus en Innovatieprojecten dragen allen bij aan de realisatie van de sportvisie en stadsdoelen. Echter, de huidige inventarisatie van de sportaccommodaties maakt duidelijk dat er nog een flinke kloof overbrugd moet worden. Ingrepen zijn nodig aan de harde en zachte kant om multifunctioneel gebruik mogelijk te maken, echt maatwerk te kunnen bieden, daadwerkelijk tot verregaande samenwerking te komen en meer Groningers te bereiken. Gezien de beperkte middelen, financieel en qua menskracht, is onvermijdelijk dat keuzes moeten worden gemaakt.

Sport = investeren, maar betekent vanzelfsprekend niet dat 'Een beter gebruik van dat wat er al is', geïnterpreteerd mag en kan worden als: 'Een beter gebruik van alles wat er is'. Gezien de geconstateerde overcapaciteit bij verschillende accommodaties kan een 'beter gebruik' tot de overweging leiden om deze voorzieningen een andere bestemming te geven. Een gedachte die past bij de wens van de gemeente om de kwaliteit van het woon- en leefklimaat verder te verbeteren in brede zin. Door keuzes te maken groeien zwakke punten, zoals een versnipperd en traditioneel aanbod en te hoge exploitatielasten, niet uit tot bedreigingen, maar worden zij omgezet in kansen, zoals de SWOT-analyse in het volgende hoofdstuk verduidelijkt.

De stadsvisie benadrukt dat bij het maken van keuzes het verwachte maatschappelijke rendement een belangrijke rol zal spelen. Juist door maatregelen te combineren wordt de kans hierop vergroot. Essentieel daarbij zal zijn welke strategische partners worden gekozen. Een combinatie van met name onderwijs, variërend van de Vensterscholen tot de universiteit en hogeschool, verenigingen, ondernemers en ontwikkelaars moet het voor de sport mogelijk maken om stevige pijlers te zijn voor Groningen in sociaal, fysiek en economisch opzicht.

SWOT-ANALYSE SPORTACCOMMODATIES

Sterk	Zwak
<ul style="list-style-type: none"> • Compacte stad met een gevarieerd aanbod van stedelijke voorzieningen en activiteiten. • Verzorgingsgebied van > 200.000 inwoners. • Een groeiende bevolking met redelijk stabiele samenstelling qua leeftijdsopbouw. • Status van typische studentenstad (36.000 studenten). • Hierdoor ook groot aanbod van (potentieel) talent. • Circa 49% van de Groningse bevolking sport. • Groot aantal breedtesportaccommodaties verspreid over de stad. • Uitstekend geoutilleerde topsportaccommodaties (Martiniplaza, over enige tijd Euroborg). • Gerealiseerde verbindingen tussen onderwijs en sport met ondermeer de Vensterscholen met een sportcoördinator. • Beschikbaarheid van kwalitatief goede studentensportaccommodaties van de RUG en de Hanzehogeschool. • In het algemeen financieel gezonde sportverenigingen. • Huis van de Sport fungeert als sportservice-instituut voor de lokale sport. • Gemeente beloont verenigingen die actief bijdragen aan de realisering van de sportdoelstellingen door de kostprijs die zij betalen voor het gebruik van de accommodatie terug te storten. • Recreatiegebied Kardinges. 	<ul style="list-style-type: none"> • Versnipperd en redelijk traditioneel aanbod van sporthallen, zwembaden en sportparken. • Te hoge exploitatielasten van de gemeentelijke sportaccommodaties. • Substantieel te lage bezetting- en dekkingspercentages. • Identieke marktpositionering van de zwembaden. • Zwembadbezoek, met name Kardinges, ligt aanzienlijk beneden het landelijk gemiddelde. • Marktpositie sportcentrum Kardinges als stedelijke voorziening is niet sterk. • Achterstallig onderhoud. • Accommodatieaanbod voldoet niet aan de te verwachten vraagontwikkeling. • Weinig marktinformatie beschikbaar over de sportparticipatie in Groningen. • Onvoldoende PR/marketing.

Kans	Bedreiging
<ul style="list-style-type: none"> • Actie Zoeklicht. • Clustering van sportaccommodaties zal tegelijkertijd met sluiten van aantal sportaccommodaties forse impuls geven aan efficiency en kwaliteit. • Beter gebruik maken van de openbare ruimte als laagdrempelige locatie voor sportbeoefening en ontmoeting. • Goedkeuring KNVB voor bespelen van kunstgrasvelden amateurvoetbal tot en met de standaardklasse. • Combinatie rubber-ingestrooid kunstgras voor verschillende sporten (inbrei-locaties). • Externe en interne herstructurering sportparken in combinatie met verbinding onderwijs/Vensterscholen. • Sport en bewegingsactiviteiten hebben belangstelling van aanbieders en zorgverzekeraars. • Private partijen bewegen zich steeds meer op de sport en recreatiemarkt, zowel als aanbieder, investeerder als exploitant. • Topsport kan bijdrage leveren aan breedtesport door als ambassadeurs op te treden en samen te werken met het onderwijs/-Vensterscholen. • Samenwerking tussen verenigingen stimuleren door hen facilitaire voorzieningen aan te bieden (kantoor-, vergaderruimte, computers en dergelijke). • Verenigingen duidelijk omljnde verantwoordelijkheden geven ten aanzien van de accommodaties. • Herschikking biedt mogelijkheid tot gunstige constructies grondexploitatie. • Recreatiegebied Karding. 	<ul style="list-style-type: none"> • Verder teruglopende bezoekersaantallen. • Sterk oplopende exploitatietekorten. • Geen investeringsruimte om op de marktontwikkelingen in te spelen. • Toetreding van commerciële aanbieders, pakken ‘de krenten uit de pap’, het bovensegment van de sportbeoefenaars. • Slechte concurrentiepositie. • Sterkere marktprofilering van de ACLO en de Hanzehogeschool. • Toenemende sportbeoefening in de openbare ruimte doet de behoefte aan accommodaties teruglopen. • De overcapaciteit bij de sporthallen. • Aanzienlijke overcapaciteit gymnastieklokalen voor alle gebruikers (onderwijs, verenigingen, overig) zelfs als rekening gehouden wordt met de huidige voorwaarde dat het onderwijs gebruik moet kunnen maken van een gymlokaal binnen een straal van twee kilometer. • Herschikking impliceert een verhoogde mobiliteit. • Verenigingen beschouwen zich eigenaar van de accommodatie in plaats van gebruiker, zonder de verplichtingen van de eigenaar over te nemen: wel de lusten, niet de lasten.

De SWOT maakt zichtbaar dat de gemeente Groningen momenteel weliswaar veel in sport investeert, maar ook dat ‘veel varkens de spoeling dun maken’. Paradoxaal genoeg bemoeilijkt de huidige kwantitatieve omvang van de sportinfrastructuur de kwaliteitsimpuls die nodig is om het bereik te vergroten. Hierdoor ontstaat ruimte voor andere aanbieders. De gemeentelijke sportvoorzieningen zijn momenteel niet in staat tot concurrentie, zodat het een kwestie wordt van ‘if you can’t beat them, join them’. De lage bezettingsgraad en het mede hieruit voortvloeiende lage dekkingsresultaat heeft gezorgd dat het merendeel van de sportaccommodaties zich in een negatieve spiraal bevinden. De financiële situatie beïnvloedt de sportief-recreatieve propositie: wat kan en wil de gemeente aanbieden en aan welke gebruikers? Op dit moment zijn de accommodaties en het aanbod niet of nauwelijks multifunctioneel, flexibel of onderscheidend en niet toegesneden op de (veranderende) vraag van gebruikers. Nieuwe gebruikers worden niet bereikt.

Maar wat de sportinfrastructuur van de gemeente Groningen nu niet is, wordt ruimschoots gecompenseerd door de vele kansen die zich aandienen. Door uit te gaan van de sterke punten van de stad kunnen deze kansen benut worden. Dat vraagt om ingrepen aan de beheerskant en om ingrepen aan de aanbodzijde die elkaar wederzijds beïnvloeden. Beheer versus Innovatie en Aanbodgericht versus Vraaggericht vormen de variabelen waarbinnen zich drie mogelijke ontwikkelingsrichtingen aftekenen.

Deze ontwikkelingsrichtingen worden in het volgende hoofdstuk uitgewerkt tot scenario’s waarbij elk scenario in moet spelen op twee wegingsfactoren: financieel resultaat en de sportief-recreatieve propositie. Anders gezegd: de ingrepen aan de beheerskant moeten een positief effect hebben op de dekkingspercentages en de bezettingsgraad en bij voorkeur bijdragen aan een innovatiefonds waarmee gegarandeerd wordt dat de sportinfrastructuur ook in de toekomst, op het gewenste niveau blijft.

De ingrepen aan de aanbodzijde moeten het mogelijk maken om beter in te spelen op de vraag en (latente) behoefte van recreatieve sporters (individueel en in gezinsverband), wedstrijd-sporters (individueel en in verenigingsverband) en topsporters.

HOOFDSTUK 7

DRIE SCENARIO'S

7.1 Toelichting

De opgave van het visieontwikkelingstraject is om een toekomstperspectief te bieden dat voldoet aan de volgende randvoorwaarden.

Elk scenario's moet:

- 1) Realiseerbaar zijn tussen nu en 2015.
- 2) Tegemoetkomen aan de uitgangspunten van Actie Zoeklicht (onder andere structurele verlaging begrotingniveau, betere inzet van menskracht en middelen).
- 3) Mogelijk maken dat de huidige overschrijding op de begroting wordt ingelopen.
- 4) Bijdragen aan de sportvisie en de stadsdoelen.

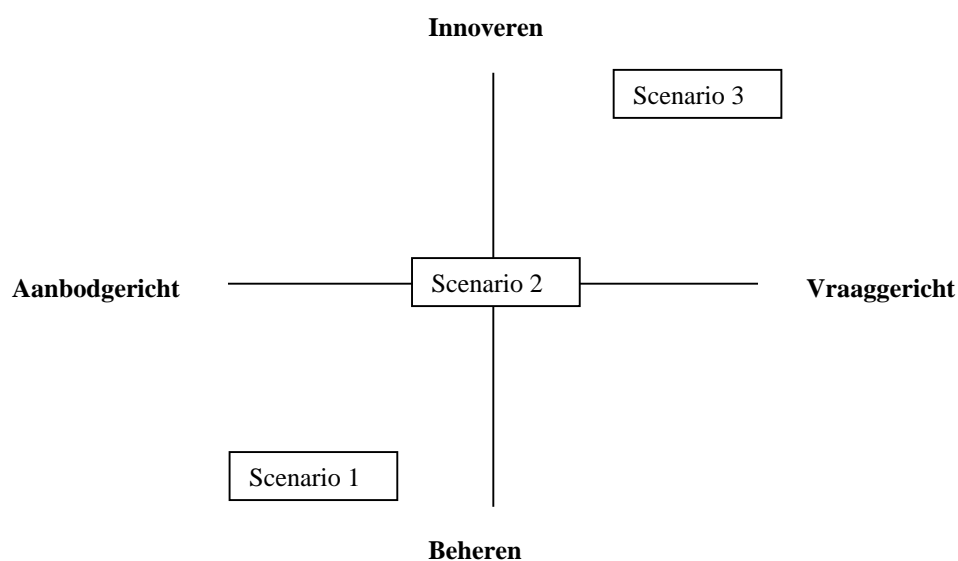
Deze randvoorwaarden leiden tot de onderliggende vragen die aan elk scenario gesteld moeten worden:

- Waar leidt dit scenario toe in financiële zin en qua sportief-recreatieve propositie?
- Qui bono, wie wordt er beter van en in welk opzicht?
- Hoe verhoudt dit scenario zich tot de taakstelling?
- Welke maatregelen zijn nodig om dit scenario te realiseren?*

*

N.B.: omdat het olopende maatregelen betreft, wordt aan het eind van dit hoofdstuk een totaaloverzicht gegeven van doelen en maatregelen, om verwarring en onnodige herhaling te voorkomen.

De scenario's die hieronder nader worden getypeerd, onderscheiden zich als volgt ten opzichte van elkaar:

Het reactieve scenario blijft het dichtst bij de huidige situatie, die gericht is op een aanbodgerichte beheerstructuur, terwijl het interactieve scenario sterk gefocust is op de vraag van de markt die verleid wordt met steeds weer nieuwe concepten.

Om een goed inzicht te krijgen in welke mate de scenario's inspelen op de twee wegingsfactoren, financieel resultaat en sportieve-recreatieve propositie, wordt de zogenaamde (= nulsituatie) hieronder schematisch weergegeven.

'Only pain, no gain' - het 0-scenario, de situatie tot aan actie Zoeklicht

Financieel resultaat	Score
Effect op dekkingspercentage	---
Effect op bezettingsgraad	---
Bijdrage aan innovatiefonds	n.v.t.
Sportieve-recreatieve propositie	
Aantrekkelijkheid voor recreatieve sporter - individueel	--
Aantrekkelijkheid voor recreatieve sporter - gezinsverband	--
Aantrekkelijkheid voor wedstrijdssporter - individueel	+
Aantrekkelijkheid voor wedstrijdssporter - verenigingsverband	+
Aantrekkelijkheid voor topsporter	+

Betekenis score:

Zeer slecht = ---

Slecht = --

Onvoldoende = -

Matig = +/-

Voldoende = +

Goed = ++

Zeer goed = +++

Zetten wij de vragen af tegen dit schema dan ontstaat het volgende beeld.

Dit 'scenario' is desastreus voor het financiële resultaat. Voortgaan op dezelfde voet leidt tot gegarandeerde gedwongen afkalving van de sportaccommodaties. Er is geen enkele ruimte om de sportinfrastructuur kwalitatief te verbeteren en kwantitatief in stand te houden. De recreatieve sporter (individueel en in gezinsverband) wordt onvoldoende bediend. De wedstrijd- en topsporter wordt wel bediend, maar niet optimaal. Afhankelijk van het aanbod van de concurrent zullen zij wel of niet als klant kunnen worden behouden. De enige die beter wordt van dit scenario zijn andere aanbieders van sportvoorzieningen. Het is slechts een kwestie van tijd voordat zij de markt betreden. Dit scenario saboteert zelfs het halen van een geringe taakstelling. Het is niet wenselijk om deze situatie te laten voortbestaan en dat heeft de gemeente Groningen dan ook niet gedaan.

De drie mogelijke ontwikkelingsrichtingen worden hieronder geschetst. De volgorde, interactief, pro-actief, reactief, wordt bepaald door de mate waarin het scenario tegemoetkomt aan de ambities en stadsdoelen van Groningen en de antwoorden op de ‘hamvragen’. Nogmaals ten overvloede: elk scenario komt tegemoet aan de geschetste randvoorwaarden, waaronder de taakstelling. Het verschil tussen de scenario’s zit met name in de bijdrage die geleverd kan worden aan het ‘in vorm’ krijgen en houden van de sportinfrastructuur. Hanteren wij de volgende beeldspraak waarbij de huidige sportinfrastructuur gezien wordt als een patiënt, dan zorgt het reactieve scenario voor een opleving. De patiënt kan weer even functioneren, maar er is geen sprake van genezing op lange termijn.

Het is een kwestie van tijd, voordat de aandoening terugkomt. Dat komt mede doordat de ingrepen van buitenaf komen en de patiënt zelf niet wezenlijk verandert. Het pro-actieve scenario zorgt ervoor dat de patiënt geneest door wat ongezond is uit zijn leven te bannen en een gezonde levensstijl te omarmen. Preventieve maatregelen en een voortdurende alertheid van de patiënt zelf zijn noodzakelijk om de conditie op peil te houden. De combinatie van maatregelen en alertheid bepaalt hoe fit de patiënt zich voelt: redelijk of echt goed. Het interactieve scenario betekent dat de patiënt een operatie moet ondergaan, waardoor hij zich als herboren voelt. De aandoening is hiermee overwonnen, maar daar staat tegenover dat elke operatie een risico inhoudt. Elk scenario vraagt om een afweging van de risico’s, waarbij in wezen het risico van het reactieve scenario gegarandeerd, c.q. het grootst, is (op termijn gaat het weer niet goed). Het is mogelijk om een combinatie te maken van het pro-actieve scenario en het interactieve scenario, waarbij de keuze wordt gemaakt om alleen het grootste ‘pijnpoint’ te opereren. De verdere genezing van de patiënt wordt bewerkstelligd door de veranderde levensstijl en de preventieve maatregelen.

Het reactieve scenario vraagt om de minste en de minst ingrijpende maatregelen, in de opsomming van doelen en maatregelen waarmee de beschrijving van de scenario’s wordt afgesloten. Daarom wordt met het reactieve scenario begonnen, waarna de doelen en maatregelen van het pro-actieve en interactieve scenario volgen. De beschrijving van de scenario’s start echter met de meest ambitieuze, het interactieve scenario, omdat dit het optimale toekomstperspectief schetst.

‘Impossible is nothing’ (Adidas) – het interactieve scenario

Karakteristiek: Hoe realiseren wij een innovatief aanbod op een zich ontwikkelende vraag?

Focus op: innovatieve en trendsettende maatregelen, essentieel voor de recreatieve functie.

Efficiency en effectiviteit als gegeven.

In dit scenario wordt de *gewenste* in plaats van de *huidige* situatie als uitgangspunt genomen. De vraag staat centraal, waarbij ook ingespeeld wordt op de latente vraag, waarbij gezocht wordt naar een goed evenwicht met de beleidsdoelen. De regie blijft bij de gemeente, maar de gemeente hoeft niet de hoofdrol te spelen.

Deze benadering kan leiden tot ingrijpende verschuivingen, en een andere, onderscheidende invulling van het sport- en leisurebeleid. Sociaal, economisch en fysiek kan dit scenario grote impact hebben op de stad.

Financieel resultaat	Score
Effect op dekkingpercentage	++
Effect op bezettingsgraad	++
Bijdrage aan innovatiefonds	++
Extra doeldonaties innovatiefonds	++
Sportieve-recreatieve propositie	
Aantrekkelijkheid voor recreatieve sporter - individueel	++
Aantrekkelijkheid voor recreatieve sporter - gezinsverband	++
Aantrekkelijkheid voor wedstrijdssporter - individueel	++
Aantrekkelijkheid voor wedstrijdssporter - verenigingsverband	+++
Aantrekkelijkheid voor topsporter	+++

Zetten wij de vragen af tegen dit scenario dan ontstaat het volgende beeld:

Het financiële resultaat is alleszins gezond te noemen, hierdoor kan een goede bijdrage geleverd worden aan een innovatiefonds. Een dergelijk fonds is een vereiste voor recreatieve voorzieningen, die voortdurend in staat moeten zijn om de gebruikers de ‘state of the art’ te kunnen bieden en om de concurrentie het hoofd te kunnen bieden.

Het resultaat kan bij dit scenario zelfs zodanig zijn dat het ook mogelijk is om incidenteel extra geormerkte donaties te maken aan het innovatiefonds, bijvoorbeeld gericht op de doorstart van een accommodatie of ingrijpende herziening van het concept.

In dit scenario is de sportief-recreatieve propositie goed tot zeer goed te noemen voor alle gebruikers, maar in het bijzonder voor topsporters omdat er accommodaties beschikbaar zijn die toegespitst zijn op hun behoeften en wensen. Multidisciplinaire trainingsmogelijkheden, uitgebreide (sportmedische) begeleiding, maar ook kantoor- en vergaderruimte is aanwezig. Van deze laatste voorziening kunnen ook de verenigingen gebruik maken, waardoor samenwerking wordt bevorderd. De uitgave van een gezamenlijk verenigingblad dat een duidelijk beeld geeft van de breedte van het aanbod is een mogelijkheid waardoor een grotere doelgroep bereikt wordt dan alleen de eigen, reguliere achterban. Een randvoorwaarde van dit scenario is dat keuzes worden gemaakt, waarbij gekeken wordt naar het beoogde verzorgingsgebied van elke voorziening, stedelijk, bovenwijks of op wijkniveau. Clustering van bijvoorbeeld sportparken leidt niet tot vershraling van het aanbod, maar maakt juist uitbreiding en optimalisatie mogelijk. In dit scenario komt altijd iets terug, voor iets wat weg gaat. Daarbij moet niet onmiddellijk gedacht worden aan een andere accommodatie, maar aan bijvoorbeeld oplossingen in de mobiliteitssfeer (shuttle-service, groepsvervoer) waardoor de afstand naar een accommodatie geen obstakel vormt. Ook interessante ‘live and leisure’ concepten, woningen gekoppeld aan leisurevoorzieningen die ook toegankelijk zijn voor niet-bewoners, behoren tot de mogelijkheden.

De maatregelen die binnen dit scenario worden genomen, kunnen op korte termijn al een aanzienlijke verbetering bewerkstelligen, maar eigenlijk gaat het om een continue proces. Binnen het innovatieve scenario, stopt de vernieuwing niet na behalen van het gewenste resultaat: het (meer dan) tegemoetkomen aan de financiële targets en optimaliseren van het aanbod. Dit scenario stuur nadrukkelijk op het bereiken van een win-win situatie voor alle betrokken partijen en dat zijn er velen, want het is een scenario dat veel oplevert, maar ook vraagt om grote investeringen. Een groot voordeel van dit scenario is dat de sportinfrastructuur in Groningen een duidelijk profiel krijgt, één gezicht naar buiten, doordat management, organisatie en PR en marketing zoveel mogelijk geïntegreerd worden.

Door overeenkomsten te sluiten met ontwikkelaars kan de gemeente onrendabele voorzieningen overdragen, waarbij als voorwaarde wordt gesteld dat de nieuwe voorziening ook beschikbaar moet zijn voor door de gemeente te bepalen gebruikers.

7.2 ‘Two aims, one goal’ (Puma) - het pro-actieve scenario

Karakteristiek: Hoe kunnen wij het bestaande aanbod optimaliseren?

Focus op: zoeken naar balans tussen vraag en aanbod beheersings- en optimaliseringmaatregelen.

Er wordt bewust gezocht naar synergie binnen de bestaande structuren, waardoor activiteitenplanning mogelijk wordt.

Ook wordt gezocht naar mogelijke PPS-constructies die een impuls geven aan het aanbod, door de financiële ruimte die het oplevert en/of de inhoudelijke wisselwerking.

Financieel resultaat	Score
Effect op dekkingspercentage	+/-
Effect op bezettingsgraad	+/-
Bijdrage aan innovatiefonds	+/-
Sportieve-recreatieve propositie	
Aantrekkelijkheid voor recreatieve sporter - individueel	+
Aantrekkelijkheid voor recreatieve sporter - gezinsverband	+
Aantrekkelijkheid voor wedstrijdporter - individueel	++
Aantrekkelijkheid voor wedstrijdporter - verenigingsverband	++
Aantrekkelijkheid voor topsporter	++

Zetten wij de vragen af tegen dit scenario dan ontstaat het volgende beeld.

Een pro-actieve aanpak zal een matig, positieve invloed hebben op het financieel resultaat. Het leidt tot stabiliteit, maar biedt niet de mogelijkheden om een ingezette stijgende lijn voort te zetten, daarvoor is de bijdrage aan het innovatiefonds te gering. De sportief-recreatieve propositie verbeterd, met de nadruk op ‘sportief’.

Voor de recreatieve gebruiker wordt het aanbod ook aantrekkelijker door de verdergaande samenwerking van aanbieders van verschillende functies, maar totaal nieuwe concepten zullen niet ontstaan door dat toch uitgegaan wordt van bestaand aanbod. Ook ontbreekt de financiële ruimte en één managementstructuur. De organisatie zal weliswaar veel beter op elkaar worden afgestemd, maar de PR- en marketing is nog overwegend gericht op het eigen aanbod en de eigen doelgroep. De taakstelling wordt in dit scenario zonder al te veel moeite gehaald.

7.3 'Just do it' (Nike) - het reactieve scenario

Karakteristiek: Wat gebeurt er als wij niet (pro-)actief sturen?

Focus op: beheersingsmaatregelen.

Financiële ruimte bepaalt het aantal accommodaties.

In dit scenario kan een aanbieder van andere functies (bijvoorbeeld fitness) ruimte huren in of bij de accommodatie, echter zonder dat dit leidt tot synergie met de rest van het aanbod. Er wordt niet pro-actief gestuurd op samenwerking.

Financieel resultaat	Score
Effect op dekkingpercentage	--
Effect op bezettingsgraad	-
Bijdrage aan innovatiefonds	--
Sportieve-recreatieve propositie	
Aantrekkelijkheid voor recreatieve sporter - individueel	+/-
Aantrekkelijkheid voor recreatieve sporter - gezinsverband	+/-
Aantrekkelijkheid voor wedstrijd sporter - individueel	+
Aantrekkelijkheid voor wedstrijd sporter - verenigingsverband	+
Aantrekkelijkheid voor topsporter	+

Zetten wij de vragen af tegen dit scenario dan ontstaat het volgende beeld.

Dit scenario levert onvoldoende meerwaarde op ten aanzien van het financiële resultaat. De negatieve spiraal wordt weliswaar omgebogen, door efficiencymaatregelen en herschikking van accommodaties. Echter doordat dit laatste niet gebeurt vanuit een zoeken naar synergie of vanuit een samenhangend concept zal de financiële opleving naar verwachting kortstondig zijn. Hetzelfde geldt voor de sportief-recreatieve propositie. De strategie waarmee de taakstelling wordt gerealiseerd, voorziet niet in het creëren van innovatiemogelijkheden met betrekking tot het aanbod. De dienstverlening richting alle gebruikers zal toenemen door de efficiencymaatregelen, maar het aanbod en de uitstraling van accommodaties blijft nagenoeg gelijk.

Overzicht doelen en maatregelen per scenario

Zoals gezegd betreft het oplopende doelen en maatregelen. De doelen en maatregelen van het reactieve scenario zijn verhoudingsgewijs het minst ingrijpend, maar zullen toch vragen om een aanpak die aandacht besteed aan het creëren van politiek en maatschappelijk draagvlak. Voor het pro-actieve en interactieve scenario geldt dat zeker ook, waarbij elk scenario specifieke mogelijkheden biedt om het draagvlak te vergroten. In alle gevallen geldt dat een communicatiestrategie moet worden uitgezet, waarin rekening wordt gehouden met alle bij het proces betrokken doelgroepen.

Het overzicht is geen uitputtende opsomming, maar is bedoeld om een indicatie te geven wat er moet gebeuren. De maatregelen van het reactieve scenario maken het mogelijk om de taakstelling te halen. Dit impliceert dat de maatregelen van het pro-actieve en het interactieve scenario, meer kunnen bereiken dan alleen dit doel, zoals de voorafgaande paragrafen hebben verduidelijkt. Toch betekent dit niet dat het reactieve scenario het snelst gerealiseerd kan worden en het innovatieve scenario het langste tijdsbestek vergt. Niet het doel, maar de strategie bepaalt de voortgang.

Doelen en maatregelen:

- Sluiting van verschillende accommodaties (sporthal, zwembad, gymlokalen), omvang mede afhankelijk van onderwijsnorm en mogelijke aanpassingen bezettingsrooster (zie bladzijde 9).
- Herstructureren sportparken in relatie tot aanleg van nader te bepalen aantal kunstgrasvelden.
- Interne vergoeding onderwijsgebruik (sporthallen, -velden en zwembaden, zolang het schoolzwemmen voortduurt) regelen.
- Beëindigen schoolzwemmen op termijn.
- ‘Verborgene’ subsidies inventariseren en beëindigen.
- Formatie inkrimpen.
- Beperken van het aantal inleenkrachten.
- Efficiëntere inzet personeel door strakke inroostering.
- Beperken omvang overhead.
- Tarievenbeleid kostendekkend maken op basis van geldende markttarieven en mogelijkheden in de markt (ook ten aanzien van kortingsregelingen).
- Horizontale programmering zwembaden: gehele week op zelfde tijden open voor recreatief gebruik c.q. baanzwemmen.
- Herziening openingstijden, sluiting in de daluren.
- Commerciële aanbieder kunnen toetreden, zonder dat dit hoeft te leiden tot synergie (huurovereenkomst, geen samenwerkingsverband). Hierbij moet in gedachten worden gehouden dat terrein weggeven maar één keer kan.
- Verhuur op locatie mogelijk maken (sporthallen); terminals waar actuele beschikbaarheidsgegevens aanwezig zijn (dus niet alleen centrale verhuur).

- Vergroten zelfwerkzaamheid verenigingen (dagelijks onderhoud en beheer) wat leidt tot een bedrijfsmatigere opstelling.
- Was- en kleedruimten op sportparken overdragen aan verenigingen.

De realisatie van het pro-actieve scenario vraagt naast bovenstaande maatregelen ook om:

- Mogelijke verdere herschikking van accommodaties, echter ingegeven door het zoeken naar synergie in plaats van alleen het zoeken naar financiële ruimte.
- Clusteringsmogelijkheden bepalen het aantal accommodaties met inachtneming van de onderwijsnorm en een redelijk oog voor spreiding.
- Keuzes maken omtrent upgradering sportcentrum Karding; mede in het licht van huidige ontwikkeling rond toevoeging fitness en aanbod rond tennis.
- Personeel multifunctioneel en breed inzetbaar maken (en tegelijk in aantal fte terugbrengen).
- Beheer sportaccommodaties op basis van parkmanagement, waaronder facilitaire ondersteuning aan de verenigingen.
- Actief op zoek gaan naar aanbieders waarmee het aanbod kan worden opgewaardeerd.
- Aanbieden van arrangementen.
- Bevorderen reclame-inkomsten.
- Aandacht voor pakkende en actieve promotie van de accommodaties.

De realisatie van het interactieve scenario vraagt naast bovenstaande doelstellingen en maatregelen ook om:

- Ontwikkelen van vooruitstrevend, nieuwe concepten gericht op sport als promotor van de stad Groningen; landelijk aanzien verwerven.
- Voorwaardenscheppende rol overheid (wat de markt beter kan aan de markt laten, anderzijds publiek private samenwerking bevorderen).
- Uitgangspunt: Groningen heeft als hoofdstad van het noorden een vrijetijdscentrum nodig.
- Een rendabel Karding; actuele, trendsettende en duurzame visie op wat het aanbod in Karding zou kunnen/moeten zijn eventueel samenwerking met private partners; niet alleen sportcentrum, maar gehele gebied (synergie zoeken), binden en boeien. Karding als dagje uit voor het hele gezin.
- Uitgaande van een beredeneerde capaciteitsraming het ontwikkelen van een drie of viertal grote sportcomplexen goed verspreid over de stad en goed bereikbaar; met zeer divers en compleet aanbod aan outdoor en indoor en ontmoeting.
- Introductie van 'parkmanagement' op deze complexen.
- Membership (gold-card concepten) introduceren.
- Faciliteren van sportverenigingen, onder andere door aanbieden van werkplekken (kantoorruimte, PC's et cetera); gezamenlijk gebruik laten maken van faciliteiten en inkoopmogelijkheden.

- Sluiting zwembaden, ontwikkelen één zwemcomplex al dan niet gecombineerd met Kardinge.
- Sluiting aantal gymlokalen (binnen de mogelijkheden in het kader van eisen onderwijs).
- Stimuleren fusies van sportverenigingen (grote en robuuste sportverenigingen in plaats van versnippering).
- Stimuleren maatschappelijke betekenis sportverenigingen door middel van daarop gericht subsidiebeleid.
- Synergie bereiken met aanbod van sportvoorzieningen ACLO, coalities vormen.
- Verbinden sport en ruimtelijke ontwikkeling; live en leisure. Bijvoorbeeld (luxe) appartementen koppelen aan sport- en leisurevoorzieningen (abonnementen).
- Vergroten en verdiepen van de samenwerking in Vensterschool concept; optimaliseren van de combinatie onderwijs en sport, mogelijk leidend tot vorming expertisecentrum. Sport centraal in wijk.

BIJLAGE

1

**VISIEONTWIKKELING SPORTACCOMMODATIES GEMEENTE
GRONINGEN**

BIJLAGE

2

GERAADPLEEGDE DOCUMENTEN

GERAADPLEEGDE DOCUMENTEN

- Accommodatienota WSR voorjaar 2004.
- Deelnota sport in de sociale pijler.
- Dienstbegroting OCSW 2004.
- In naam van de Sport, visie op sportbeleid 2015.
- Jaarrekening WSR 2003.
- Jaarrekening 2003 Zwembad Hoogkerk.
- Klantentevredenheidsonderzoek Kardingse 2004.
- Overzicht gerealiseerde uren 2003 gymlokalen.
- Overzicht gerealiseerde uren 2003 sporthallen.
- Richtingennotitie sport 2015, op weg naar de sportnota 2004.
- Stadsvisie Groningen: sterke stad, actieve Stadgers.
- Tarieven sportaccommodaties 2003/2004.
- Werkdocument operatie Zoeklicht.

BSLIM!

Buurt - Sportieve Leefstijl Interventie Methode

'Proefproject' voor de implementatie van de BOS-methode in de Groningse wijken Selwerd, Paddepoel en Tuinwijk

14 september 2004

Beleidsbureau Sport
Dienst OCSW
Gemeente Groningen

Christa Hoeksema
(050) 367 63 13

Groningen is toe aan nieuw sportbeleid. Verschillende ontwikkelingen nodigen uit en verplichten soms tot nieuwe initiatieven en afstemming met andere beleidsterreinen. Enkele voorbeelden: het overgewicht onder de Groningse jongeren neemt schrikbarend toe, eind 2005 loopt de Groninger Breedtsportimpuls af, jongerenwerkers scholen op sport geeft niet de beoogde resultaten. Dit soort ontwikkelingen zijn mede aanleiding voor een nieuwe beleidsnota sport. Deze beleidsnota, die naar verwachting in de 2^e helft van 2004 gereed komt, zal leidend zijn voor een beperkte periode van 4 jaar. Goed beleid moet immers flexibel zijn en in kunnen inspelen op de veranderende maatschappij.

Dit projectplan, 'BSLIM!', is bedoeld om het nieuwe, gewenste BOS beleid alvast op beperkte schaal uit te zetten in de praktijk. Als proef, om ervan te leren. Na acceptatie van de sportnota door de raad, kan vervolgens met volle kracht gestart worden met de implementatie van het beleid op een grotere schaal. Een implementatie met zo min mogelijk 'kinderziekten' en met snel en goed resultaat.

Van BSI naar BOS

Jeugd 4-12 jaar

De gemeente Groningen heeft de Breedtesportimpuls (BSI) aangegrepen om jeugdsportstimulering vanuit de Vensterscholen te organiseren. Door de aanstelling van sportcoördinatoren op deze scholen is een krachtige formule gevonden om sportkennismaking en sportbeoefening dicht bij de jeugd te brengen. Sportstimulering in en rond het kloppend hart van de wijk, de Vensterschool, en in samenwerking met sportverenigingen en vakleerkrachten. Deze formule ontwikkelt zich nog steeds en elke Vensterschool geeft er een eigen, karakteristieke invulling aan.

Jeugd 12-18 jaar

Voor oudere jongeren (12-18 jaar) zette Groningen de BSI in op het speerpunt 'Opgroeien in de Stad'. Zo werden jongerenwerkers geschoold op sportgebied zodat zij aantrekkelijke en kwalitatief goede sportactiviteiten konden aanbieden aan jongeren die buiten de boot dreigden te vallen. Dit idee, waarmee sport werd ingezet om bij te dragen aan de oplossing van maatschappelijke problemen, is voor verbetering vatbaar. Mede door gebrek aan draagvlak en continuïteit binnen het bestand aan jongerenwerkers, is dit projectonderdeel nog niet tot volle ontplooiing gekomen.

Als alternatief wil de gemeente Groningen de komende 1,5 jaar (laatste periode van de BSI) inzetten op dezelfde leeftijdsgroep, jongeren tussen 12 en 18 jaar, in de prioritaire wijken¹. De gemeente wil hen via een brede aanpak tot bewegen en het aannemen van sportieve leefstijl aanzetten. Bewegingsarmoede en overgewicht nemen volgens de jongste gegevens schrikbarend toe. Met name bij de bevolkingsgroepen met een lage sociaal economische status. Een geïntegreerde en brede aanpak is nodig om deze ontwikkeling tegen te gaan.

Het nieuwe BOS

Het nieuwe sportbeleid in Groningen richt zich op de driehoek Buurt-Onderwijs-Sport, waarbij met name de 'poot' buurt op een vernieuwende manier wordt versterkt. Tegelijkertijd wordt ingezoomd op de sportverenigingen in de buurt, die mogelijk kunnen gaan fungeren als venstersportvereniging, nauw verbonden aan de Vensterschool. Het project 'BSLIM!' zal in september 2004 als proef voor de leeftijdscategorie 12-18 jaar gaan draaien in de wijken Paddepoel, Selwerd en Tuinwijk. Afhankelijk van de resultaten en financiële mogelijkheden zal dit in 2005 worden uitgebreid naar andere prioritaire wijken in de stad Groningen.

	Buurt	Onderwijs	Sportverenigingen
4-12 jaar	Sportactiviteiten midden in de wijk, vanuit de vensterschool	Sportcoördinatoren in vensterschool – verantwoordelijk voor binnenschools en buitenschools aanbod in de wijk	Sportactiviteiten met of op verzoek van sportcoördinatoren Ontwikkeling tot satelliet-verenigingen (structurele samenwerking met venster-school) – begeleiding door sportconsulent
12-18 jaar	Buurtsportwerker nieuwe stijl in prioritaire wijken – jeugdparticipatie, activiteiten voor / met jeugd op snijvlak sport cultuur en dans	Buurtsportwerker nieuwe stijl – Stimuleren/samenwerking zoeken met VMBO scholen in de wijk -> actieve leefstijl, sport en gezondheid	Speciale aandacht voor oudere jongeren in de wijken, rolmodellen – begeleiding door sportconsulent

Overzicht BOS / BSLIM! in Groningen (nieuwe ontwikkelingen zijn vetgedrukt).

¹ Door het college aangewezen achterstandswijken waar komende jaren (sociaal-economische) interventies dringend geboden zijn.

Doel

Het doel van het proef-project 'BSLIM!' is sport en bewegen op een aansprekende en brede manier binnen de leefwereld van jongeren (12-18) in de prioritaire wijken Selwerd, Paddepoel en Tuinwijk te brengen, hen aan te zetten tot het aannemen van een actieve leefstijl en hen kansen bieden om op volwaardiger wijze deel te kunnen nemen aan de maatschappij (door het leren en ervaren van normen en waarden).

Methode

De methode is gericht op het versterken van de BOS driehoek op de drie gebieden. Door de nauwe samenwerking tussen de betrokken organisaties wordt gestreefd naar een aantrekkelijk aanbod, waarbij jongeren uit de doelgroep in principe elke dag of avond actief bezig kunnen zijn.

Grote nadruk wordt gelegd op initiatieven vanuit de groep: wat willen de jongeren zelf. Ze worden uitgedaagd om hun ideeën (op het gebied van sport en bewegen) zelf uit te werken en te realiseren, ondersteund door de buurtsportwerker nieuwe stijl, een soort van 'wijk-sport- en lifestyle manager'. Een bruikbare methode hierbij is 'Whoznext', een uitgewerkte methode voor jeugdparticipatie specifiek op sport gericht.

De begeleiders van de activiteiten (de buurtsportwerkers, trainers van sportverenigingen en zo mogelijk ook enkele vertegenwoordigers van het voortgezet onderwijs en jeugd en jongerenwerkers) dienen zelf als voorbeeld in de overbrenging en bewaking van normen en waarden. Gezamenlijk volgen zij als 'team', een gerichte cursus hiervoor. Ditzelfde geldt voor een sportieve, actieve leefstijl. De begeleiders moeten uitdragen dat dagelijks bewegen en gezond eten de sleutel vormen tot slank, strak en gespierd (een voor jongeren aansprekende vertaling van gezondheid).

Hoe wordt de BOS driehoek versterkt?

- 1) Aandacht voor de 'buurt'-poot in de BOS driehoek, door middel van een buurtsportwerker nieuwe stijl: een soort 'wijk-sport- en lifestylemanager'. Deze biedt de jeugd tussen 12-18 jaar in bovenstaande wijken, aansprekende activiteiten op het snijvlak van sport, bewegen en cultuur aan. Te denken valt aan activiteiten zoals Panna, Dance, bewegingstheater, tae-bo e.d. Uitvalsbasis is de Vensterschool. De buurtsportwerker zoekt de samenwerking met de sportconsulent en sportverenigingen, het jeugd en jongerenteam en eventuele scholen voor voortgezet onderwijs in deze wijken. Verder is hij aanspreekpunt bij sportprojecten voor eventuele andere doelgroepen in deze wijken. De buurtsportwerker wordt aangesteld bij de MJD (Maatschappelijk Juridische Dienst).
- 2) Door het mobiliseren van sportverenigingen en hen te stimuleren en te ondersteunen in de ontwikkeling tot venstersportvereniging (activiteiten in nauwe samenwerking met de Vensterschool, op de wijk gericht, meer dan alleen een sportvereniging, uitstraling naar de jongeren bijvoorbeeld via rolmodellen). Wijkgerichte inzet van de Groningse sportconsulenten van het Huis voor de Sport Groningen, die één of enkele sportverenigingen gaat ondersteunen die iets willen betekenen voor de wijk. Nauwe samenwerking van de sportvereniging met de vensterschool is hierbij een eerste voorwaarde. Naast sportactiviteiten voor de basisschooljeugd, kunnen de sportverenigingen de oudere jeugd wellicht verleiden tot het organiseren en/of deelnemen aan sportactiviteiten voor de eigen leeftijdsgroep. Daarnaast kunnen deze venstersportverenigingen mogelijk extra voorzieningen voor de jeugd bieden, zoals bijvoorbeeld huiswerkbegeleiding. Om de jeugd tussen 12 en 18 te bereiken, moeten de sportverenigingen zich op een aansprekende manier presenteren. Bekeken wordt, of het fenomeen 'rolmodel', dat gebruik maakt van de kracht van charismatische trainers en (ex-) topsporters, een toepasbare methode is die past bij de betrokken vereniging(en) en aanslaat bij de doelgroep.
- 3) Door het structureren en verduurzamen van de samenwerking in de BOS-driehoek (Buurt: buurtsportwerker nieuwe stijl vanuit de Vensterschool, Sportvereniging: sportconsulent, School: voortgezet onderwijs in de wijken). De buurtsportwerker zal aansluiting zoeken bij het voortgezet onderwijs in deze wijken, hoewel niet alle leerlingen van deze scholen ook afkomstig zijn uit de wijken Selwerd, Paddepoel en Tuinwijk. Het gaat het in eerste instantie om informatieuitwisseling: wat organiseert de school zelf al, wat doet het buurtsportwerk en hoe kunnen deze twee elkaar

versterken? In een later stadium valt te denken aan specifieke sport en bewegenprojecten en gezonde leefstijlprojecten op de scholen, waar de buurtsportwerker nieuwe stijl mogelijk een rol in kan hebben (bijvoorbeeld als tussenpersoon richting sportverenigingen).

Financiën

Het proef-project start de 2^e helft van 2004 in de wijken SPT. In 2005 wordt het proefproject uitgebreid naar de wijk Oosterpark en een derde wijk. Hieronder is de begroting voor 2004 gespecificeerd. De benodigde middelen voor sportcoördinatie op de vensterschool SPT wordt gedekt uit de jaarlijks af te wegen reguliere capaciteit van het cluster sport. De benodigde extra middelen bedragen € 45.000. Dit bedrag wordt gedekt uit OBAZ-gelden SPT (Ruimte voor Jongeren). Het budget voor Sport Verbreedt Groningen (BSI-gelden) – onderdeel ruimte voor jongeren wordt in 2005 en 2006 ingezet.

Begroting 2004 (proefproject, start 2e helft van 2004 in de wijk SPT)

Baten		Lasten	
Regulier budget sport	pm	Sportcoördinatie vensterschool SPT	pm
Budget OBAZ SPT	<u>€ 45.000</u>	Werkbudget Sportcoördinator	pm
		Sportbuurtwerker nieuwe stijl	€ 25.000
		Sportconsulent (extra inzet)	€ 5.000
		Activiteitengeld	€ 10.000
		Onvoorzien	<u>€ 5.000</u>
Totaal	€ 45.000	Totaal	€ 45.000

Begroting 2005 (proefproject SPT plus uitbreiding Oosterpark en derde wijk)

Baten		Lasten	
Regulier budget sport	€ 34.204	Sportcoördinatie vensterscholen (3)	€ 39.000
Aanvraag BOS/ESF***	€ 19.796	Werkbudget Sportcoördinatoren	€ 15.000
Regulier budget jongerenwerk**	€ 130.000	Sportbuurtwerkers nieuwe stijl (2,7 fte)	€ 180.000
Ruimte voor jongeren (BSI)*	<u>€ 95.000</u>	Sportconsulent (extra inzet)	€ 20.000
		Activiteitengeld	€ 20.000
		Onvoorzien	<u>€ 5.000</u>
Totaal	€ 279.000	Totaal	€ 279.000

Begroting 2006 (SPT loopt nog jaar door, Oosterpark en derde wijk zijn regulier)

Baten		Lasten	
Regulier budget sport	€ 30.000	Sportcoördinatie vensterschool SPT	€ 41.333
Aanvraag BOS/ESF***	€ 31.333	Werkbudget Sportcoördinatoren	€ 15.000
Regulier budget jongerenwerk**	€ 130.000	Sportbuurtwerkers nieuwe stijl (2,7 fte)	€ 180.000
Ruimte voor jongeren (BSI)*	<u>€ 90.000</u>	Sportconsulent (extra inzet)	€ 20.000
		Activiteitengeld	€ 20.000
		Onvoorzien	<u>€ 5.000</u>
Totaal	€ 281.333	Totaal	€ 281.333

* = BSI – breedtesportimpuls gelden, Rijksgeld

** = middelen die beschikbaar zijn voor de invulling van vakatureruimte jongerenwerk ten behoeve van sportbuurtwerk

*** = onzeker, gezien de openstelling en de definitieve regeling momenteel, d.d. 15 sept 2004) nog niet bekend zijn

Resultaten

Na afloop van het proef-project 'BSLIM!' in SPT (eind 2005):

- 1) Er wordt gestimuleerd dat er een breed aanbod aan sport en beweegactiviteiten voor de jongeren tussen 12-18 jaar komt in de wijken Selwerd, Tuinwijk en Paddepoel, afgestemd op hun interesses en zo veel mogelijk georganiseerd in samenwerking met, of door de doelgroep zelf. Het streven is een aanbod waarbij de jongeren elke dag actief kunnen zijn.
- 2) Een of enkele sportverenigingen in de wijk zetten zich gericht in voor de wijk en zijn hiertoe een structurele samenwerking met de vensterschool aangegaan of werken samen met de wijkvereniging, een sponsor of winkel uit de wijk.
- 3) Een of enkele sportverenigingen zijn sterk gericht op de jeugd van 12 tot 18 jaar in de betreffende wijk en zet(ten) zich in deze doelgroep binnen de club op te vangen en te behouden:
 - Een of enkele sportverenigingen bieden daartoe extra voorzieningen voor de jeugd, zoals een honk of huiswerkbegeleiding;
 - Een of enkele sportverenigingen hebben daartoe ervaring opgedaan met de inzet van charismatische jeugdleiders en/of ex-topsporters om de doelgroep aan sportvereniging te binden.
- 4) Structureel wijkoverleg BOS. Participanten: Buurtsportwerker nieuwe stijl, sportconsulent, beleidsbureau sport, wijkcoördinator gemeente, jongerenwerk en zo mogelijk vertegenwoordiger middelbaar onderwijs in de wijk. Regie: gemeente. 1 x per maand in aanvangsperiode, later 1 x per 2 maanden.
- 5) Er wordt een evaluatie gemaakt.

Evaluatie

Nulmeting (via sportscan ontwikkeld in kader van landelijk project School en Sport), uit te voeren in sept. 2004 onder de jeugd 12 - 18 in de wijken Selwert, Paddepoel en Tuinwijk, via de scholen voor voortgezet onderwijs in deze wijken. Anderhalf jaar later opnieuw deze sportscan afnemen onder dezelfde groepen. Op basis hiervan kan vergeleken worden, of deze groep meer aan sport en lichaamsbeweging (en een actieve leefstijl) is gaan doen.

Daarnaast moet een registratie plaatvinden van alle georganiseerde activiteiten, inclusief deelnemersaantallen, de mening van de deelnemers over de activiteit en het eindoordeel van de organisator zelf over de activiteit, deelname, samenwerking en verbeterpunten. Deze evaluaties worden in het wijkoverleg BOS besproken en via de sportconsulenten van het Huis voor de Sport Groningen gebundeld en gerapporteerd aan het beleidsbureau sport van de gemeentelijke dienst OCSW.

Vervolg

Begin 2005 zullen twee projecten 'BSLIM' worden gestart in de wijk Oosterpark en een derde wijk. Wanneer de formule BOS als bewegen en sportieve leefstijl interventie methode blijkt aan te slaan, is het de bedoeling het project structureel in te zetten in deze en andere prioritaire gebieden van Groningen. Hierbij kan geleerd worden van de ervaringen van het proef-project 'BSLIM!'.

De middelen voor voortzetting en uitbreiding van 'BSLIM' zijn een aandachtspunt. In 2006 vervallen de BSI-middelen. Een belangrijke kans is echter het invullen van twee formatieplaatsen jongerenwerk met sportbuurtwerkers nieuwe stijl. Bij de overname van het jongerenwerk van WING door de MJD is immers niet alle formatie voor het jongerenwerk ook daadwerkelijk ingevuld. Deze constructie is vanuit het oogpunt van sportbeleid uiterst wenselijk. Waar het in het verleden niet lukte de jongerenwerkers binnen de sport te brengen, lijkt het een goede zet om sport binnen het jongerenwerk te brengen. Overigens staat de MJD ook positief tegenover het plaatsen van sportbuurtwerkers nieuwe stijl binnen hun organisatie.

Wellicht kunnen de landelijke BOS-regeling² en de ESF-gelden³ vervolgens ingezet worden om een basisbedrag aan gemeentelijke inbreng te verdubbelen.

² Regeling zou per 1 juli 2004 ingaan. Is tot op heden, 14 september 2004, nog niet het geval.

³ Openstelling van de regeling: nog dit najaar, exacte datum onbekend

BIJLAGE: Taakomschrijving Sportbuurtwerker nieuwe stijl

Algemeen:

- 1) Stimuleren jeugd 12-18 jaar tot deelname aan sport- en beweegactiviteiten en een actieve en gezonde leefstijl
- 2) Activeren van deze doelgroep om zelf sport- en beweeginitiatieven te ontplooiën, bv via whoznext project (jeugdparticipatie binnen sport).
- 3) Organisatie van aansprekende sport en beweegactiviteiten voor deze doelgroep (op het snijvlak van sport, cultuur en muziek, maar ook panna, skaten, dance, tae-bo e.d.), zo mogelijk in samenwerking met jongeren zelf, sportverenigingen of andere organisaties.
- 4) Contacten naar scholen voor v.o in de betreffende wijken: stimuleren en afstemming sportactiviteiten met scholen, in het kader van bewegen en sportieve, gezonde leefstijl
- 5) Samenwerking met sportconsulent Huis voor de Sport Groningen en rond de inzet en medewerking van sportverenigingen in betreffende wijken
- 6) Opzet en coördinatie sportprojecten voor andere doelgroepen in deze wijken die daar behoefte aan hebben (op aangeven van de wijk)
- 7) Participatie in gebiedsteam(s) en wijkoverleg BOS
- 8) Inzet en begeleiding stagiairs (bv. CIOS, of soc.culturele opleiding dans)

- HBO niveau (ALO, o.i.d.)

- Uitvalsbasis is vensterschool

Voor de Pilot in SPT geldt bovendien:

- Tijdelijke aanstelling voor 0,7 fte (voorlopig), 1.5 jaar bij MJD (m.i.v. september)
- Onderzoek onder deze doelgroep vooraf en na 1.5 jaar (vb. op de scholen, via de sport en beweegscan van het NISB)
- Uitvalsbasis op Vensterschool SPT

WSR

Inventarisatie uitgaven komende 10 jaar
Onderhoud, grootonderhoud/investeringen
Op basis van rapportages Oranjewoud en eigen medewerkers
Exclusief nieuw beleid Exclusief wijzigingen in de organisatie Exclusief maatregelen op basis actie zoeklicht. (incl. corr.prijsniveau)

Onderdelen:	jaren:	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Totaal 10 jaar	correctie verv. Inv.	Nieuw totaal	gemiddeld per jaar	budget 2005	Vershil
Bijzonder gebouwen (Drafbaan/Camping)		4.118	107.627	89.162	5.491	105.348	14.277	29.927	44.959	8.923	10.296	420.128		420.128	42.013	5.000	-37.013
Bijzonder gebouwen (Drafbaan/Camping) Cultuurtechn.		30.000	30.900	31.827	32.782	33.765	34.778	35.822	36.896	38.003	39.143	343.916		343.916	34.392	41.000	6.608
		34.118	138.527	120.989	38.273	139.113	49.055	65.748	81.855	46.926	49.439	764.044		764.044	76.404	46.000	-30.404
Gymlokalen Bouwkundig		141.176	261.265	107.846	111.512	147.246	108.522	105.826	168.030	13.809	38.394	1.203.626		1.203.626	120.363	150.000	29.637
Gymlokalen Cultuurtechniek		45.000	46.350	47.741	49.173	50.648	52.167	53.732	55.344	57.005	58.715	515.875		515.875	51.587		-51.587
Gymlokalen Meubilair		96.075	14.575	2.176	2.799	3.774	5.610	3.233	2.488	2.984	2.813	136.527		136.527	13.653	5.000	-8.653
		282.251	322.190	157.762	163.484	201.668	166.299	162.791	225.863	73.797	99.922	1.856.027		1.856.027	185.603	155.000	-30.603
Recreatiegebied Kardinges		225.500	232.265	239.233	246.410	253.802	261.416	269.259	277.337	285.657	294.226	2.585.105		2.585.105	258.510	244.000	-14.510
Recreatiegebied Ruskenveen		100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	1.000.000		1.000.000	100.000		-100.000
Sportcentrum Kardinges innovatieve invest.		2.838.579	334.395	284.130	237.058	873.226	806.344	441.551	1.634.440	412.276	2.928.979	10.790.978	4.500.000	6.290.978	629.098	191.000	-438.098
		0										0	0	0	0	0	0
		2.838.579	334.395	284.130	237.058	873.226	806.344	441.551	1.634.440	412.276	2.928.979	10.790.978	4.500.000	6.290.978	629.098	191.000	-438.098
Sporthallen Civieltechniek		112.569	370.034	353.354	314.642	195.759	147.163	153.409	105.705	91.976	155.811	2.000.422		2.000.422	200.042	73.000	-127.042
Sportparken Bouwkundig		170.706	401.799	353.005	174.430	189.685	111.195	139.200	189.512	164.390	191.023	2.084.945		2.084.945	208.494	58.000	-150.494
Sportparken vervanging/gro.oh		600.000	777.000	795.000	795.000	777.000	737.000	902.000	645.000	643.000	615.000	7.286.000		7.286.000	728.600	0	-728.600
Sportparken Cultuurtechniek		1.250.000	1.287.500	1.326.125	1.330.103	1.334.094	1.338.096	1.342.110	1.346.137	1.350.175	1.354.226	13.258.566		13.258.566	1.325.857	953.000	-372.857
		2.020.706	2.466.299	2.474.130	2.299.533	2.300.779	2.186.291	2.383.310	2.180.649	2.157.565	2.160.249	22.629.511		22.629.511	2.262.951	1.011.000	-1.251.951
Tennisbanen Cultuurtechniek		26.000	176.780	75.583	106.411	97.263	53.141	54.045	54.977	55.936	56.924	757.060		757.060	75.706	7.000	-68.706
Welzijnsgebouwen Civieltechniek		179.560	230.216	215.939	216.076	93.624	150.594	159.792	138.376	190.405	110.784	1.685.367		1.685.367	168.537	108.000	-60.537
Zwembad de Parrel		414.374	427.886	174.033	28.325	34.070	46.307	89.456	181.653	85.013	49.173	1.530.290		1.530.290	153.029	43.000	-110.029
Zwembad Helperzwembad		2.826.910	24.141	43.912	25.611	64.233	124.381	36.651	67.417	57.673	286.309	3.557.240	2.200.000	1.357.240	135.724	23.000	-112.724
Zwembad Papiermolen		100.000	100.000	1.100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	2.000.000		2.000.000	200.000	51.000	-149.000
		9.160.567	4.922.733	5.339.065	3.875.823	4.453.536	4.190.992	4.016.013	5.148.273	3.657.225	6.391.817	51.156.044	6.700.000	44.456.044	4.445.604	1.952.000	-2.493.604

NB: Ter wille van de overzichtelijkheid zijn hier en daar verschuivingen tov de rapportages aangebracht.
Zo zijn de bedragen van de Parrel en het Helperbad een jaar verschoven daar de uitgaven van 2003 hooguit in 2004 of zelfs later plaats zullen vinden.

Bijlage

Verslag werkzaamheden Task Force (21 september 2004)

Op 23 maart 2004 gaf uw college de algemeen directeur van de dienst OCSW de opdracht een Task Force WSR in te stellen. Volgens de opdrachtformulering zou de opdracht van de Task Force in twee delen uiteen vallen:

1. 'De basis op orde'
2. 'Voor de toekomst'

Ad.1. De volgende werkzaamheden zijn verricht:

- a. Er is een geactualiseerde exploitatiebegroting WSR gemaakt.
- b. Er is een meerjarig onderhoudsplan opgesteld.
- c. Er is gecalculeerd wat de jaarlijkse investeringsruimte is binnen de begroting van de WSR.
- d. Op basis van bovenstaande gegevens is een overzicht van maatregelen beschreven om de exploitatie structureel sluitend te krijgen.
- e. Een implementatieplan voor de organisatorische consequenties is mede in het kader van zoeklicht in gang gezet.

Ad.2. De volgende werkzaamheden zijn verricht:

- a. Er is een meerjaren investeringsprogramma opgesteld met twee dimensies:
 - vervanging binnen de begroting van de WSR,
 - vervanging en investering gericht op behoud van de bestaande capaciteit en noodzakelijke capaciteit (op basis van de huidige vraag).
- b. Er is een planning gemaakt gericht op het realiseren van de bezuinigingstaakstelling van structureel 2 ton.
- c. Voorts is een capaciteitsplanning op basis van de landelijke tendensen gemaakt. Een planning gericht op de specifiek Groninger situatie is er echter niet.

Conclusie:

Algemeen:

De exploitatie van de WSR staat onder druk, deels door hogere apparaatskosten (met name ten gevolge van wettelijke maatregelen als Flexwet en ARBO) en deels doordat geboden sportvoorzieningen niet aansluiten bij de behoeften van de consument. Door het in stand houden van de bestaande hoeveelheid accommodaties is het moeilijk de kwaliteit te handhaven, laat staan te vergroten en het aanbod aan te passen aan de vraag. Lage dekkingspercentages en (in mindere mate) lage bezettingspercentages zorgen er voor dat veel accommodaties zich in een negatieve spiraal bevinden. Tekorten in de exploitatie van het sportcentrum Kardinge drukken zwaar op de WSR begroting. Door ontoereikende budgetten voor investeringen en onderhoud verkeren veel sportaccommodaties inmiddels in een slechte staat van onderhoud. De gebreken worden meestal met incidentele beleidsmiddelen in beperkte mate verholpen. Op langere termijn ontstaan derhalve nieuwe problemen.

Specifiek, de belangrijkste problemen:

- De dekkingspercentages (het verschil tussen de kosten en opbrengsten van een accommodatie) zijn te laag voor de sporthallen, de gymzalen in beheer bij de WSR, zwembaden en sportparken.
- Het bezettingspercentage (de verhouding tussen het aantal uren dat een accommodatie beschikbaar is en het aantal uren daadwerkelijk bezette uren) wordt niet volledig benut in sporthallen, op sportparken en in de zwembaden en zijn in gymzalen gewoon laag.
- Er zijn te veel sportparken verspreid over te stad: inefficiënte benutting. Er zijn relatief veel monoparken: één sport wordt uitgeoefend/ één vereniging speelt.
- Er is nog onvoldoende gebruik gemaakt van de mogelijkheden van kunstgras.
- Er zijn te veel gymzalen of te veel sporthallen.
- Sportcentrum Karding – zwemmen kent een drastische daling van het recreatief gebruik.

- Sportcentrum Kardingse als vrijetijdscentrum: concept is verouderd.
- Afspraken tussen onderwijs en WSR m.b.t. exploitatie van gymzalen vallen voor WSR ongunstig uit en drukken op de begroting.
- De jeugdkortingsregeling is een open einde regeling die drukt op de begroting van de WSR, de regeling is tevens fraudegevoelig.
- De afspraken omtrent het schoolzwemmen zijn voor de WSR ongunstig en drukken op de begroting.
- De tarievenstructuur is erg ondoorzichtig en fraudegevoelig.
- Door individuele afspraken met gebruikers in het verleden, die financieel ongunstig uitvallen voor de WSR, komen de inkomsten van de WSR niet overeen met het bedrag dat gezien de tarievenlijst zou moeten binnenkomen.
- De mate zelfwerkzaamheid van verenigingen op met name sportparken is relatief laag.
- De inkomsten van derden d.m.v. reclameopbrengsten of neveninkomsten in met name sporthallen worden niet volledig benut.

In geld uitgedrukt:

Het structureel tekort van de WSR is 1.700.000 euro. Op basis van de meerjaren onderhoudsplanning voor het huidige voorzieningenniveau is vastgesteld dat er 2.400.000 euro bij moet om alle bestaande WSR accommodaties weer op orde te brengen. Het totale tekort bedraagt 4.100.000 Euro.

Hoe verder:

De dekking voor het op orde brengen van de begroting van de WSR moet gezocht worden in: interne maatregelen, efficiency, kortere openingstijden, minder inleenkrachten, meer zelfwerkzaamheid verenigingen etc.

Tevens moet het tarievenstelsel worden doorgelicht op de volgende onderdelen: het volgens de tarievenlijst invorderen (afspraken uit verleden gelden niet meer), doorzichtigheid, kostendekkendheid en hoogte van de tarieven.

Interne verrekeningen moeten herzien worden: schoolzwemmen, onderwijs – gymzalen, jeugdkorting (NB Dit verbetert de positie van de WSR, maar niet van de dienst OCSW).

Daarnaast zijn door BMC (adviesbureau) drie toekomstscenario's geschetst die aangeven hoe het aanbod en de organisatie van sportaccommodaties er in de toekomst uit kunnen zien. De scenario's zijn gebaseerd op landelijke trends en lokale beleidsmatige ontwikkelingen. De scenario's streven er zoveel mogelijk naar dat sportaccommodaties in de toekomst met dezelfde middelen in stand kunnen worden gehouden.

De scenario's staan beschreven in het rapport 'Getting into shape' van BMC. De Task Force heeft gekozen voor scenario II: pro-actief als het gaat om sportparken, -hallen, gymzalen en zwembaden. Het houdt kort gezegd in, het optimaliseren van het gebruik van deze accommodaties door ze fysiek en organisatorisch zoveel mogelijk te concentreren rondom de Vensterschool. (Dit sluit aan op het sportstimuleringsbeleid "B slim".)

Voor sportcentrum Kardingse wordt gekozen voor scenario III: interactief. Het houdt kort gezegd in het optimaliseren van het vrijetijdscentrum Kardingse.

De gevolgen van de scenario's zijn voor de eerste groep berekend. Ten aanzien van het sportcentrum is intensiever onderzoek nodig om tot betrouwbare cijfers te komen.

Maatregelen per accommodatiegroep:

Sportparken:

- Afname van het aantal sportparken door efficiënter gebruik van sportvelden.
- Indikking door natuurvelden te vervangen door kunstgrasvelden.

Dit betekent structureel minder kosten aan onderhoud & beheer, efficiënter gebruik van kleedgebouwen en incidenteel geld opbrengst door het vrijkomen van grond.

Voorlopige calculatie is dat er door herschikking op zijn minst totaal tien velden minder nodig zijn, onder de voorwaarde dat bestaande natuurgrasvelden worden vervangen door kunstgrasvelden.

Sporthallen en gymzalen:

Het onderwijsgebruik van gymzalen die recreatief weinig worden gebruikt, waar mogelijk onderbrengen in onderbezette sporthallen. Voorlopige calculatie is dat drie tot zes gymzalen kunnen worden afgestoten.

Gevolg is structureel minder kosten voor onderhoud en beheer, incidentele opbrengsten door uitgifte van grond.

Zwembaden:

- Efficiencyverbetering door het concentreren van zwemwater op twee of drie locaties.

Het gevolg is structureel minder kosten voor onderhoud en beheer, incidentele opbrengsten door uitgifte van grond.

! Incidentele opbrengsten zouden moeten worden ingezet voor compensatie, b.v. aanleg kunstgrasveld, concentratie zwemwater op 2/3 locaties, aanpassingen aan sporthallen.

! Bovenstaande maatregelen zouden over een periode van 10 jaar moeten worden gerealiseerd.

Financiële consequenties van bovenstaande maatregelen:

Efficiency maatregelen WSR	1.000.000
Tarieven herziening en verhoging	300.000
Innovatieve investeringen Kardinge	200.000
Interne verrekeningen herzien	200.000
Herschikking en concentratie sportaccommodaties	800.000
Bijstelling meerjaren investering en onderhoudsramingen	100.000
Totaal	2.600.000
Tekort was:	4.100.000
Terugloop kapitaallasten	-1.100.000
Opbrengsten van maatregelen	-2.600.000
Tekort:	400.000

Conclusie:

Op basis van de beleidsuitgangspunten en de doorberekening naar bovenstaande globale cijfers komen we 4 ton Euro tekort. Met bovenstaande maatregelen houden we een goed voorzieningen niveau in stand waarmee we aan de huidige en toekomstige vraag kunnen voldoen.

De bevindingen van de Task Force zijn meegenomen in de sportnota *Vernieuwen in balans*.

Ophoging budget + bezuinigingen op Sportaccommodaties + Sportbeleid v.a. 1999 (vanuit concern)

	Aangevraagd		Toegekend raad	
	Struct.	Inc.	Struct.	Inc.
Jaarschijf 1999				
Nieuw beleid				
<i>Accommodaties</i>				
Zuidpunt Vinkhuizen (sportpark)			108	
Recreatiegebied Kardinge			68	
Vervanging hockeygrasveld GHBS		157		
<i>Sport</i>				
Topsport		159		91
Uitvoering nota topsport		91		61
Project Support		8		
Sportadoptie project Toppers		93		
Opleidingsexpertise centrum Sport		57		
Overige concernmiddelen				
Structurele ophoging budget Sportcentrum Kardinge			363	
Bezuinigingen				
Cultuurtechnisch onderhoud sportaccommodaties			50-	
Gebruik sportaccommodaties			25-	
Werkmaatschappijen sport (efficiency)			200-	
Jaarschijf 2000				
Nieuw beleid				
<i>Accommodaties</i>				
Recreatiegebied Kardinge	68		68	
Gemeentelijke sportaccommodaties	159		23	45
Toegankelijkheid sportacc. WKZ	45			
Multifunctioneel ijsbaanterrein Hoogkerk		91		
Openlucht, sport en recr.voorz. Jongeren	23			
Bouw sportzaal bij sporthal Hoogkerk	36			
Jaarschijf 2001				
Nieuw beleid				
<i>Accommodaties</i>				
Recreatiegebied Kardinge	68		68	
Sportpark Esserberg	37		37	
Drafbaan/gemeentelijke evenementen		408		408
Gemeentelijke sportparken	515	250		
<i>Sport</i>				
Evenementen 1e cat.	48		48	
Giro		400		400
Jaarschijf 2002				
Nieuw beleid				
<i>Accommodaties</i>				
Recreatiegebied Kardinge	68		68	
Onderhoud sportvelden	340		250	90
Herstructurering sportparken Hoogkerk			12	
Exploitatie drafbaan	68			
Upgrading Helperbad	103			
Multifunctionele ruimte sportc.Kardinge		227		
Parkeren Papiermolen		318		
Overige concernmiddelen (rek.result. 2001)				
<i>Accommodaties</i>				
Onderhoud sportaccommodaties				340
Sportpark Hoogkerk (incl. AER bijdrage 1.188)				2.833
Jaarschijf 2003				
Nieuw beleid				
<i>Accommodaties</i>				
Buitensportaccommodaties		90	90	
<i>Sport</i>				
Jeugdsportsubsidies	66			
Sportcoördinatoren Vensterscholen	100			100
Overige concernmiddelen (rek.result.)				
<i>Accommodaties</i>				
Kunstgras Kardinge				1.000

Ophoging budget + bezuinigingen op Sportaccommaties + Sportbeleid v.a. 1999 (vanuit concern)

	Aangevraagd		Toegekend raad	
	Struct.	Inc.	Struct.	Inc.
Jaarschijf 2004				
Nieuw beleid				
<i>Accommodaties</i>				
Kleedwasaccomm. Selwerd		260		80
Kleedwasaccomm. Stadspark zuid				85
Openbare tennisbanen				45
Zwembad Hoogkerk	25			
Onderhoudsbudget Helperbad (of/of)	200	5.000		
De Parrel		1.245		
Aanpassing sporthal en bibl. Beijum Oost		500		
<i>Sport</i>				
Verenigingsstructuur	30			
JJT-Jongeren sport		150		
Jeugdsportsubsidies	35		25	
Sportcoördinatoren Vensterscholen		174		174
Sportactiviteiten Vensterscholen		90		
Overige concernmiddelen (rek.result.)				
<i>Accommodaties</i>				
Kunstgras Corpus den Hoorn				1.000
Jaarschijf 2005				
Nieuw beleid				
<i>Accommodaties</i>				
Zwembad Hoogkerk			25	
Kleedwasaccomm. Vinkhuizen				80
Openbare tennisbanen				40
Recreatiegebied Kardingse				80
Helperbad			111	300
Bezuinigingen				
Sportvelden			100-	
Privatiseren WSR-taken			26-	
Jaarschijf 2006				
Nieuw beleid				
<i>Accommodaties</i>				
Helperbad				879
Vervanging Kunstras Coendersborg				200
Bezuinigingen				
Sportaccommodaties			-100	
Privatiseren fitness/tennis			-51	
Totaal t/m 2006				
	2.034	9.768	812	8.331

Bijlage

Toelichting bij 'nieuw beleid sportaccommodaties', periode 1999-2004

In de jaren 1999 t/m 2004 is bij de besteding van gelden voor nieuw beleid de sportbegroting enkele keren opgehoogd. Vaak incidenteel, soms structureel. Bij een aantal bedragen die structureel zijn toegekend, staat hieronder toegelicht welke motivatie daarvoor destijds is gegeven.

1999: Verhoging budget Kardinges met € 363.000 (800.000 gulden)

Toelichting: Structurele verhoging van het toegestane nadelig saldo van sportcentrum Kardinges.

Motivatie: Raadsvoorstel 8 december 1997:

De begroting van Kardinges was bij de start in 1993 gebaseerd op een prognose van 800.000 bezoekers per jaar. Het werkelijke aantal bezoekers was in de beginjaren 700.000. Dit verschil had vooral te maken met de teruglopende aantallen recreatieve zwimmers, een landelijke trend. De inkomsten bleven dus achter bij de begrote inkomsten en het tekort werd groter dan was toegestaan. In 1997 en 1998 werd de overschrijding incidenteel gedekt, vanaf 1999 structureel.

2002: verhoging budget onderhoud sportvelden met € 250.000

Toelichting: -

Motivatie: Gemeentebegroting 2002, boekwerk 1, blz 18,19 en 86:

De kwaliteit van de gemeentelijke sportaccommodaties is zorgwekkend. Het evenwicht tussen de bespelingsintensiteit en het daarbij passende onderhoudsniveau dreigt te worden verstoord. In vergelijking met de landelijke situatie is de bespelingsintensiteit van de Groningse velden hoog, terwijl het onderhoudsbudget lager is dan het landelijk gemiddelde.

Het niveau van het onderhoud van sportaccommodaties moet absoluut hoger. Om het niveau op te krikken hebben we uit het tussentijdse rekeningresultaat 2001 al € 340.000 bijgedragen voor de herstructurering van de sportparken Hoogkerk/De Kring. In de loop van de tijd streven we naar een structurele vorm van financiering, voor het komende jaar willen we € 90.000 incidenteel en € 250.000 structureel vrijmaken.

2003: verhoging budget onderhoud buitensportaccommodaties met € 90.000

Toelichting: -

Motivatie: Gemeentebegroting 2003, boekwerk 1, blz 20 en 93:

Naast de kwaliteit van de woon- en leefomgeving willen we ook extra investeren in het onderhoud van de gemeentelijke buitensportaccommodaties. Op tal van speelvelden is het evenwicht tussen de intensiteit van spelen en bijbehorend onderhoudsniveau verstoord of dreigt dat te worden. Vorig jaar zijn we begonnen met het in goede staat brengen en houden van alle sportvelden en we stellen voor het opgestelde programma in zijn geheel uit te voeren. Voor beter onderhoud is een structureel extra budget nodig van in totaal € 340.000. Vorig jaar heeft de raad reeds € 250.000 structureel beschikbaar gesteld. We stellen nu voor dit aan te vullen tot het benodigde bedrag en € 90.000 structureel voor het onderhoud van deze accommodaties te bestemmen.

Negen voor communicatie

Aanzet tot een communicatieplan voor de sportsector, versie 23 juni 2004

Aanleiding

De afgelopen tijd is er de nodige spanning op het vlak van het gemeentelijke sportbeleid. Vooral de sportaccommodaties staan volop in de schijnwerpers. Tijdens een hoorzitting van de gemeenteraad (13 april 2004) stond het oordeel van gebruikers van deze accommodaties centraal. Hoewel de meeste van de geuite klachten en opmerkingen aan de orde komen in de nota *Sportaccommodaties* werd duidelijk dat extra moest worden ingezet op de onderlinge communicatie tussen de gemeente Groningen en de sporters in de stad. In deze notitie doen we negen aanbevelingen.

Analyse

De communicatie tussen overheid en burger is een aandachtspunt voor de gemeente Groningen in het algemeen. Gemeentebreed zijn verschillende maatregelen in gang gezet om het onderlinge contact te verbeteren. Bereikbaarheid, klantvriendelijkheid en duidelijkheid zijn aantal van de uitgangspunten. De WSR is daarbij al enige tijd bezig met het opzetten van reguliere overleggen met de diverse verenigingen. In het kwaliteitsonderzoek dat de WSR in 2002 heeft laten uitvoeren onder gebruikers van sportaccommodaties kwam naar voren dat 86,8% van de respondenten tevreden is over de communicatie. Uit de betogen van de diverse verenigingen tijdens de hoorzitting van 13 april jl. blijkt echter een ander beeld op het gebied van communicatie:

1. Veel verenigingen ervaren dat toezeggingen worden gedaan die vervolgens niet worden nagekomen.
2. 'Kleine' details in het contact tussen gemeente en vereniging leiden tot grote ergernis. Er wordt niet terug gebeld of men weet niet wat er met klachten gebeurt.

Het is moeilijk aan te geven om welke redenen de tevredenheid in twee jaar tijd aanzienlijk verminderd is. Opvallend is wel dat veel verenigingen spreken over communicatie als overkoepelend begrip. Het is echter niet duidelijk wat zij precies bedoelen. Bedoelen ze dat de *samenwerking* niet goed is? Of bedoelen ze dat de *informatie-uitwisseling* niet goed loopt? Misschien willen de klant meer ingeplande contacturen? Hierin zullen we meer inzicht moeten krijgen, als we de resultaten van de hoorzitting en het genoemde onderzoek met elkaar willen vergelijken. Er zijn de afgelopen tijd al veel structurele overleggen ingepland. Het aantal contactmomenten tussen sporters en gemeente is dan ook redelijk omvangrijk. In de bijlage zijn deze vormen van contactmomenten nader uitgewerkt. Op dit moment vindt het contact tussen sporters en gemeente plaats op twee verschillende niveaus:

1. Beleidscontact

Dit zijn de contactmomenten waarin met name zaken met betrekking tot beleid en subsidie aan de orde komen. Betrokkenen zijn de sporters in de stad, de beleids- en subsidie-medewerkers, de consultants van het Huis voor de Sport, de OCSW-directie en de politieke bestuurders.

2. Operationeel contact

Dit zijn de contactmomenten rond het huren van een gemeentelijke accommodatie of het verkrijgen van ondersteuning van medewerkers van het Huis van de Sport. De afhandeling van klachten over onderhoud wordt op dit moment meer klantgericht ingericht. Betrokkenen bij deze operationele contacten zijn de gebruikers van de gemeentelijke

sportaccommodaties, de medewerkers van de WSR en de consultants van het Huis voor de Sport.

Diagnose

Het probleem lijkt niet in de eerste plaats een gebrek aan contact te zijn, maar een *gebrekkelijk contact*. Sporters geven aan dat het niet steeds duidelijk is welke vraag bij wie gesteld kan worden, dat afspraken niet worden nagekomen en toezeggingen worden vergeten. Bovendien zijn de verschillende informatie- en contactmomenten onvoldoende gestructureerd ten opzichte van elkaar: De juiste informatie is niet altijd op de juiste plek of het juiste moment voorhanden. Dit is een algemeen probleem van gemeentelijke communicatie: ook tussen diensten en sectoren is een met regelmaat gehoorde klacht dat men elkaar onvoldoende informeert. Houding en gedrag, waaruit omgevingsbewustzijn en klantvriendelijkheid spreken, spelen een belangrijke rol.

Doelstellingen

We willen betrokken en geïnformeerde sporters in de stad Groningen en tevreden gebruikers van gemeentelijke sportaccommodaties.

De contacten met sporters in het algemeen en met gebruikers van gemeentelijke sportaccommodaties in het bijzonder dienen dus om:

- *te informeren*
- *betrokkenheid te genereren*
- *feedback te genereren*

Wat te doen?

Verschillende betrokkenen en doelgroepen spelen een rol bij de communicatie in de sportsector (zie 'Analyse'). Gemeentebreed is een project *Stad en Stadhuis* opgezet om de gemeentelijke dienstverlening te verbeteren. Om onze doelstellingen te bereiken stellen we, in aanvulling op dit project, de volgende maatregelen voor:

Contact- en informatiemomenten

Aangezien het onderzoek uit 2002 en de hoorzitting in 2004 een totaal verschillend beeld geven over de tevredenheid van gebruikers is het moeilijk om een meer SMART geformuleerde doelstelling te formuleren. Hiervoor hebben we meer inzicht nodig in de knelpunten op, in dit geval, communicatief gebied. We hebben al geconstateerd dat mensen het woord communicatie veelal gebruiken. Een belangrijke eerste actie is inzichtelijk maken waar de schoen knelt.

1. **We voeren een nulmeting uit van klanttevredenheid onder sporters en gebruikers van de gemeentelijke sportaccommodaties.**

Dit onderzoek wordt om het jaar herhaald. Op deze wijze kunnen acties en verbeterpunten gericht worden aangedragen en beter op hun effectiviteit worden beoordeeld. Via een aantal relatief simpele stappen kunnen we de informatie- en contactmomenten verbeteren:

2. **We plannen overleggen tussen gemeente en gebruikers een half jaar vooruit;**
3. **We voegen aan deze planning een overzicht toe van raadscommissie-vergaderingen (zodat duidelijk wordt of er misschien belangrijke informatie kan worden doorgespeeld);**
4. **We houden van alle overleggen een verslag bij. In ieder verslag staat wie aanwezig waren, wie de voorzitter was, welke toezeggingen zijn gedaan en welke afspraken zijn gemaakt. Aan het begin van iedere vergadering controleren we of iedereen het met het verslag eens is, en welke taken inmiddels zijn afgerond. Alle overleggen worden voorgezeten door een voorzitter**
5. **We bundelen informatie-verstrekking zoveel mogelijk in bestaande overleggen en instrumenten (website, nieuwsbrief);**
6. **We stellen evaluatieformulieren bij exitmomenten op, bijvoorbeeld wanneer een vereniging stopt met huren van accommodaties.**
7. **We stellen standaardfeliciteatiebrieven op, die namens de gemeente verstuurd worden bij het behalen van een persoonlijke prestatie of een verenigingsjubileum.**

Medewerkers in het veld

8. We ontwikkelen voor medewerkers in het veld een korte training waarin communicatieve vaardigheden en omgevingsbewustzijn (wie heeft waaraan behoefte en wie voorziet daarin) centraal staan.

Projectleiding

Het is belangrijk dat de voorgestelde maatregelen beklijven en dat degenen die ze in praktijk moeten brengen hierin voldoende ondersteund worden.

9. We brengen bij de afdeling Communicatie van de WSR een beperkte projectleiding onder, die de medewerkers ondersteunt en de voortgang van de bovengenoemde maatregelen bewaakt.

Planning

Maatregel	Wanneer	Verantwoordelijke
1	Oktober 2004 (2006, 2008,...)	Extern bureau i.o.v. Communicatie WSR
2	Vanaf 1 september 2004	Productgroepmanagers i.o.m. Communicatie WSR
3	Vanaf 1 september 2004	Communicatie WSR
4	Bij ieder overleg	Productgroepmanagers
5	Ieder overleg	Productgroepmanagers i.o.m. Communicatie WSR
6	Vóór 1 september 2004	Medewerker IKZ i.s.m. Communicatie WSR
7	Vóór 1 september 2004	Sportbeleid i.s.m. Communicatie WSR
8	Ontwikkeling vóór 1 oktober 2004; training gedurende drie dagen in de periode 1 oktober 2004-1 juli 2005	Communicatie WSR Medewerkers 'in het veld' WSR
9	Vanaf 1 september 2004	Hoofd WSR

Bijlage contactmomenten

- **Beleidscontact**

1. *De gemeente informeert de sporters over allerlei ontwikkelingen*
Dit contact verloopt in eerste instantie via mailingen via het Huis voor de Sport.
2. *De gemeente gaat in gesprek met sporters over het gemeentelijk sportbeleid*
Tijdens het proces rond de *Sportvisie* is dit contact vrij intensief geweest. Voorheen was het bovendien gebruikelijk om eens per jaar een grote bijeenkomst te organiseren waarin een thema ('school en sport' bijvoorbeeld) centraal stond. In 2003 is zo'n bijeenkomst niet gehouden.

- **Operationeel contact**

3. *De sporters huren gemeentelijke accommodatie*
Contactmomenten zijn:
 - A. Het informeren naar de beschikbaarheid van accommodatie
 - B. Het huren van accommodatie
 - C. Het uiten van klachten of opmerkingen over de accommodatie
 - D. Regulier overleg over de accommodaties:
 1. Medewerkers van de Productgroep sportaccommodaties hebben dagelijks contact met gebruikers over dagelijkse zaken (dagelijks)
 2. Overleg met alle gebruikers van gymnastieklokalen en sporthallen over het rooster wordt nieuw leven ingeblazen per juni 2004 (jaarlijks)
 3. Overleg met Velocitas (ieder kwartaal)
 4. Overleg met gebruikers van sportpark Kardingse (ieder kwartaal)
 5. Overleg met gebruikers van sportpark Hoogkerk (eens per 2 maanden)
 6. Overleg met VWH Hoogkerk en de gebruikers van gymlokaal Bree Meyer (maandelijks)
 7. Overleg met v.v. Astrea (tweemaal per jaar)
 8. Overleg met gebruikers van sportpark Esserberg (eens per 2 maanden)
 9. Overleg met gebruikers van sportpark Corpus den Hoorn (eens per 2 maanden)
 10. Overleg met gebruikers van de ijsbanen (eens per kwartaal)
 11. Overleg met de watersportverenigingen (eens per kwartaal). Het oordeel van de gebruikers over dit laatste overleg: eigenlijk was iedereen het er wel over eens dat het goed is diverse aspecten met elkaar te bespreken.
 - E. Het beëindigen van de huurovereenkomst
4. *De sporters zoeken ondersteuning (door subsidie of informatie) bij de gemeente*
Deze ondersteuning verloopt via het Huis voor de Sport Groningen.

Bijlage

Reactie Adviescommissie voor de sport op een concept-sportnota, d.d. 30-8-04

In haar vergadering van 30 augustus 2004 heeft de Adviescommissie voor de Sport gereageerd op een concept-sportnota van medio augustus 2004. De opbouw van dat concept wijkt weliswaar sterk af van de opbouw van de nu voorliggende nota, maar de essentie is dezelfde. Bovendien was in het concept de financiële uitwerking nog summier en enigszins afwijkend van de huidige cijfers.

De reactie van de Adviescommissie luidt als volgt:

“De Adviescommissie heeft met belangstelling kennis genomen van de concept-sportnota (concept medio augustus 2004). De commissie heeft in hoofdlijnen de volgende opmerkingen.

- De commissie onderschrijft de keuze voor de breedtesport als basis van het sportbeleid, maar vraagt het college ook om blijvende aandacht voor de topsport.
- Het is onvermijdelijk en soms pijnlijk dat op het gebied van accommodaties keuzes gemaakt gaan worden. Van belang in die afweging is onder andere dat de accommodaties niet verder naar de periferie van de stad opschuiven, dat rekening wordt gehouden met de onderwijsbelangen en dat wordt gezocht naar samenwerking met het onderwijs (bijvoorbeeld Alfa-college en HIS) en met particuliere investeerders.
- De commissie juicht toe dat het accent op de doelgroep jeugd komt te liggen, maar vraagt het college ook de andere doelgroepen (gehandicapten, ouderen, allochtonen) niet te vergeten.
- De adviescommissie stelt het op prijs met de wethouder nader van gedachten te wisselen over het definitieve voorstel dat voor inspraak wordt vrijgegeven.”

De opmerkingen van de Adviescommissie sluiten aan bij de voorgestelde aanpak in de nota Vernieuwen in balans. Zo hebben wij aangegeven de relatie tussen topsport en breedtesport te willen blijven stimuleren (p. 15). Ook hebben wij aangegeven dat de geschetste aanpak noodzakelijk is om de sportvoorzieningen in de stad op orde te brengen én te houden, opdat ook aan de eisen van de (topsport)verenigingen en sportbonden kan worden voldaan (p. 10). De doelgroepen komen nadrukkelijk aan de orde in het sportstimuleringsprogramma BSLIM! zoals dat in de tekst van de nota is samengevat en in de bijlagen uitgebreid kan worden nagelezen.